
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

URAD RS ZA MAKROEKONOMSKE ANALIZE IN RAZVOJ

Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2007

(napoved gospodarskih gibanj v letih 2007-2009 z obrazložitvijo tekočih gibanj v letu 2007)

September 2007

Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2007

Urad za makroekonomske analize in razvoj
mag. Boštjan Vasle, v. d. direktorja

Urednica: Lejla Fajić

Pri pripravi Jesenske napovedi gospodarskih gibanj 2007
so sodelovali:

Marijana Bednaš – povzetek
Jure Brložnik – predpostavke jesenske napovedi
Lejla Fajić, Barbara Ferk, Jasna Kondža, Janez Kušar,
Jože Markič – gospodarska rast, temeljni agregati
povpraševanja
Marjan Hafner, Katarina Ivas, Rotija Kmet Zupančič,
Mateja Kovač, Janez Kušar, Mojca Koprivnikar Šušteršič,
Jure Povšnar, Eva Zver – gibanja dodane vrednosti
Saša Kovačič – plače
Tomaž Kraigher – zaposlenost, brezposelnost
Slavica Jurančič – cenovna in stroškovna konkurenčnost
Jože Markič – tekoči račun plačilne bilance
Miha Trošt – inflacija
Ivanka Zakotnik – revizija temeljnih agregatov
nacionalnih računov, nacionalni računi
Branka Tavčar – nacionalni računi
Marko Glažar – napovedi dinamičnega faktorskega
modela
Aleš Kuhar – okvir: cene hrane

Izdelava grafikonov, statističnih tabel:
Marjeta Žigman, Javor Čeh

Tehnična urednica:
Ema Bertina Kopitar

<http://www.gov.si/umar/>

Ljubljana, september 2007

Povzetek

V letu 2007 se nadaljuje visoka gospodarska rast, njena struktura pa z razvojnega vidika ostaja ugodna, saj temelji na izvozu in naložbah. Gospodarska rast v Sloveniji se že drugo leto zapored ohranja na visoki ravni, za leto 2007 tako napovedujemo 5,8-odstotno realno rast bruto domačega proizvoda, kar je za 0,1 odstotne točke več kot v letu 2006 in za kar 1,1 odstotne točke več, kot smo predvideli spomladi. Poglavitna dejavnika, ki sta prispevala k ohranjanju visoke konjunktore in povišanju napovedi sta: ugodnejše gospodarske razmere v mednarodnem okolju, kot so bile pričakovane spomladi, in bistveno močnejša investicijska aktivnost. Ocenjujemo, da poleg konjunkturnih razlogov na gospodarsko rast ugodno vplivajo tudi učinki sprejetih reform, zlasti na davčnem področju, prav tako pa tudi pozitivni učinki članstva v EU, ki se kažejo zlasti na področju menjave s tujino. Rast izvoza se je ob nadaljevanju močne rasti tujega povpraševanja, kjer ni prišlo do spomladi pričakovanega umirjanja, v primerjavi s preteklim letom letos še pospešila, od maja naprej ji dodatno spodbudo daje še povečan obseg proizvodnje in izvoza vozil. K višji rasti investicij v osnovna sredstva pa je, poleg hitrejše realizacije izgradnje avtocestnega križa, kot smo predvideli spomladi, deloma prispeval tudi večji obseg gradnje drugih objektov, večja je bila tudi aktivnost v segmentu naložb v opremo in stroje. Predvsem visoka izkoriščenost proizvodnih kapacitet v predelovalnih dejavnostih, spodbujena z visokimi tujimi in domačimi naročili, je spodbudila rast zasebnih naložb, dodaten pospešek pa jim je dal tudi večji nakup transportne opreme v maju. Realna rast zasebne potrošnje po prvih ocenah ostaja zmerna, tekoči kazalniki nakazujejo rahlo pospešitev v primerjavi s preteklim letom, spodbujeno predvsem z ugodnimi razmerami na trgu dela, deloma tudi z učinkom davčne razbremenitve na rast neto plač po uveljavitvi nove dohodninske zakonodaje. Rast državne potrošnje tudi letos ostaja umirjena. Struktura rasti ponudbene strani kaže, da letos k rasti dodane vrednosti največ prispevata proizvodnja predelovalnih dejavnosti, zlasti kemične, strojne in elektroindustrije, ter gradbeništva, ohranja pa se tudi visoka rast dodane vrednosti v tržnih storitvah.

Visoka gospodarska aktivnost letos ugodno vpliva na gibanja na trgu dela, kjer se močno povečuje zaposlenost (napoved za leto 2007 je 2,3 %) ter upada število brezposelnih. To se kaže v znižanju stopnje anketne in registrirane brezposelnosti, ki sta na najnižji ravni od osamosvojitve (napovedi za leto 2007 sta 5,0 % in 7,7 %). Približno četrtina letošnje visoke rasti formalne zaposlenosti je povezana s pospešeno gradbeno aktivnostjo, kjer so bile povečane potrebe po delovni sili pokrite tudi z zaposlovanjem tujih delavcev. Visoka pa je bila tudi rast zaposlenosti v poslovnih storitvah, kjer pomemben delež povečanja

predstavljajo tisti, ki so delo dobili preko agencij za posredovanje delovne sile in so se zaposlili tudi v drugih dejavnostih, ter v predelovalnih dejavnostih, zlasti kovinski in avtomobilski industriji, kar je povezano z visokimi naročili in ugodnimi poslovnimi pričakovanji prodaje na tujem in tudi domačem trgu. Na povečano povpraševanje po delovni sili kažejo tudi rezultati anket med podjetji, ki letos med omejitvenimi dejavniki pri proizvodnji najpogosteje omenjajo pomanjkanje usposobljenih delavcev, medtem ko nezadostno povpraševanje po proizvodih in storitvah postaja relativno manj pomemben omejitveni dejavnik. Na veliko povpraševanje in neskladja na trgu dela kaže tudi visoka stopnja prostih delovnih mest.

Makroekonomsko okolje letos ostaja razmeroma stabilno, zlasti na področju javnih financ in gibanja plač. Stanje javnih financ se bo letos izboljšalo, deloma zaradi cikličnega učinka visoke gospodarske rasti, deloma pa tudi zaradi znižanja deleža odhodkov države v primerjavi z bruto domačim proizvodom, ki je bilo večje od znižanja prihodkov države kot posledice izvajanja nove davčne zakonodaje. Takšna gibanja bi naj letos tako prispevala tudi k rahlemu znižanju strukturnega primanjkljaja, ki bo še vedno pod ciljem, ki ga mora Slovenija srednjeročno doseči v okviru določil Pakta stabilnosti in rasti. Tudi rast plač letos ostaja v okvirih rasti produktivnosti in zlasti v menjalnem sektorju ugodno vpliva na izboljšanje stroškovne konkurenčnosti. Višji kot lani pa bo primanjkljaj na tekočem računu plačilne bilance, predvsem zaradi pospešenega uvoza, povezanega z visoko rastjo domače potrošnje, deloma tudi zaradi poslabšanih pogojev menjave s tujino.

Letošnje povišanje rasti cen življenjskih potrebščin je povezano predvsem z zunanji dejavniki, ki pa imajo v Sloveniji relativno močnejši vpliv kot v drugih državah evrskega območja. Ključni razlog za relativno hitrejšo rast cen v Sloveniji v primerjavi s povprečjem evrskega območja, ki smo ji priča v zadnjih letih, so učinki procesa realne konvergence slovenskega gospodarstva. Dodaten pospešek rasti cen življenjskih potrebščin v zadnjih štirih mesecih pa pripisujemo predvsem zunanjim dejavnikom, višjim cenam hrane in nafte, ki so se zaradi specifične strukture potrošnje in relativno bolj togega trga v Sloveniji odrazili močnejše kot v drugih državah evrskega območja. Jesenska napoved letne inflacije za leto 2007 tako znaša 4,3 %, povprečne inflacije pa 3,4 %, kar je nekoliko nad ažurirano napovedjo inflacije iz julija 2007 (3,0 %).

V letu 2008 se bo gospodarska rast umirila, a se bo še vedno ohranjala nad dolgoletnim povprečjem. Relativno nižja realna rast bruto domačega proizvoda (4,6 %) v primerjavi z letom 2007 bo deloma posledica pričakovane umiritve rasti tujega povpraševanja, deloma pa bo k temu prispevala tudi bolj umirjena stopnja rasti investicij v osnovna sredstva. Še naprej se bo povečeval obseg investicij v infrastrukturne objekte, zlasti nadaljnjo izgradnjo avtocest, prav tako bo še naraščal tudi obseg investicij v stanovanjsko gradnjo ter opremo in stroje. Močna investicijska aktivnost se

bo tako še naprej krepila in bo pomembno prispevala h gospodarski rasti, vendar pa glede na že doseženo visoko raven takšnega povišanja, kot smo mu bili priča v letu 2007, v prihodnjem letu ne moremo pričakovati. Rast zasebne potrošnje bo ostala na podobni ravni kot v letu 2007. Za razliko od letošnjega leta, ko jo spodbujajo predvsem rast zaposlenosti in tudi pozitivni učinki sprememb v dohodninski zakonodaji, bo ključni dejavnik rasti v prihodnjem letu višja rast plač. Rast zaposlenosti v prihodnjem letu se bo umirila pod 1 %, na višjo rast plač (realno 3,7 %, letos 2,4 %) pa bo v primerjavi z zadnjimi leti relativno bolj vplivala rast plač v javnem sektorju, ki bo odraz odprave nesorazmerij med plačami v javnem sektorju, dogovorjene v Kolektivni pogodbi za javni sektor, parafirani v juliju 2007. Kljub temu skupna rast plač tudi v letu 2008 ne bo preseгла rasti produktivnosti dela.

V letu 2009 se bo rast tujega povpraševanja še nadalje umirila, nižja pa bo tudi rast investicijske in zasebne potrošnje, tako da se bo gospodarska rast ciklično umirila na 4,1 %. Skladno z napovedmi gospodarskih gibanj v mednarodnem okolju pričakujemo umiritev rasti izvoza pod 10 %. Na rast investicij v osnovna sredstva bo podobno kot v letošnjem in prihodnjem letu pomembno vplivala predvidena realizacija infrastrukturnih projektov, kjer bodo relativno večji pomen pridobile investicije v železniško infrastrukturo, obseg gradnje avtocest pa se bo postopno pričel umirjati. Glede na predvidena gibanja zaposlenosti in umiritev realne rasti bruto plače na zaposlenega pod 3 % bo nižja tudi rast zasebne potrošnje (3,4 %), ki se bo vrnila na raven blizu dolgoletnega povprečja.

Ob pričakovanih visokih stopnjah gospodarske rasti tudi v prihodnjih letih ostaja ključna naloga makroekonomskih politik njihovo stabilizacijsko delovanje. Po vstopu v evro območje, ko je denarna politika postala predmet skupnega interesa držav evro območja, se je stabilizacijska vloga pri blaženju šokov, ki v relativno večji meri prizadenejo Slovenijo, v pretežni meri prenesla na fiskalno in dohodkovno politiko. Da bi torej preprečili prenos višje rasti cen v nekaterih skupinah na ostale cene in hkrati prispevali k umiritvi inflacijskih pričakovanj, je ključnega pomena, da usklajeno delovanje makroekonomskih politik zagotovi stabilen makroekonomski okvir, ki bo zagotovil prilagajanje relativnih cen in ne dviga splošnega nivoja cen. Na področju fiskalne politike bo ključno nadaljnje zniževanje deleža odhodkov in strukturnega primanjkljaja na raven zastavljenega srednjeročnega cilja, kar bo omogočilo tudi več maneverskega prostora za proticiklično delovanje fiskalne politike v okvirih določil Pakta stabilnosti in rasti. Na področju plačne politike, kjer bo v letu 2008 v skladu s sprejetimi dogovori prišlo do hitrejše rasti plač zlasti v javnem sektorju, bo za zagotavljanje makroekonomske stabilnosti nujno zagotoviti, da se nihaj cen navzgor ne prenese v celoti v rast plač. Dodatno pa bi protiinflacijske ukrepe fiskalne in dohodkovne politike morala podpreti tudi cenovna politika, z nadaljevanjem dosedanjih usmeritev politike

reguliranih cen. To bo omogočilo vračanje inflacije na ravnovesno raven med 2,5 in 3 % že v prihodnjem letu, kar bo srednjeročno tudi ključnega pomena za cenovno in stroškovno konkurenčnost slovenskega gospodarstva.

Jesenska napoved glavnih makroekonomskih agregatov in primerjava s pomladansko napovedjo

realne stopnje rasti v % (kjer ni drugače navedeno)

	2006	2007		2008		2009	
		Pomlad. napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)	Pomlad. napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)	Pomlad. napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	5,7	4,7	5,8	4,4	4,6	4,1	4,1
BDP v mio EUR (tekoče cene in tekoči tečaj)	30.453	31.918	33.177	34.444	35.953	36.783	38.482
INFLACIJA (XII/XII predhodnega leta, v %)	2,8	2,5	4,3	2,5	2,9	2,4	2,7
INFLACIJA (I–XII/I–XII povprečje leta, v %)	2,5	2,2	3,4	2,5	3,5	2,5	2,8
deflator BDP, v %	2,0	2,5	3,0	3,4	3,6	2,5	2,9
razmerje EURO/USD	1,254	1,294	1,343	1,292	1,350	1,292	1,350
ZAPOSLENOST po SNA, rast v %	1,2	0,9	2,3	0,8	0,9	0,7	0,6
STOPNJA REGISTRIRANE BREZPOSELNOSTI (%)	9,4	8,2	7,7	7,8	7,4	7,4	7,1
STOPNJA BREZPOSELNOSTI ILO (%)	6,0	5,7	5,0	5,4	4,9	5,4	4,8
PRODUKTIVNOST (BDP na zaposlenega), rast v %	4,5	3,8	3,4	3,6	3,7	3,4	3,5
BRUTO PLAČA NA ZAPOSLENEGA	2,2	2,9	2,4	2,9	3,7	2,8	2,8
IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	12,3	9,7	13,4	9,2	10,3	8,8	9,7
- izvoz proizvodov	13,4	10,1	13,1	9,4	10,6	9,1	10,1
- izvoz storitev	7,3	7,6	15,0	8,0	9,1	7,2	7,9
UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	12,2	8,7	14,2	8,6	10,1	7,9	8,2
- uvoz proizvodov	12,7	8,8	14,3	8,6	10,1	8,0	8,2
- uvoz storitev	8,9	7,8	13,1	8,4	10,0	7,4	8,5
SALDO tekočega računa plačilne bilance (v mio EUR)	-857	-629	-1.165	-273	-1.118	-64	-770
- delež v BDP v %	-2,8	-2,0	-3,5	-0,8	-3,1	-0,2	-2,0
INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	8,4	5,9	14,5	6,6	6,2	4,4	2,6
- delež v BDP v %	26,1	26,2	28,2	26,7	28,2	26,6	27,6
ZASEBNA POTROŠNJA	4,0	3,8	4,2	3,5	4,0	3,4	3,4
- delež v BDP v %	53,4	53,4	52,8	52,5	52,5	52,1	52,1
DRŽAVNA POTROŠNJA	4,4	3,1	2,6	2,9	3,2	2,3	2,6
- delež v BDP v %	19,2	19,1	18,8	18,9	18,9	18,8	18,9

Vir podatkov: SURS, BS, UMAR napovedi.

Izhodišča jesenske napovedi gospodarskih gibanj za obdobje 2007-2009

Jesenska napoved gospodarskih gibanj izhaja iz že uveljavljenih oziroma sprejetih ukrepov ekonomskih politik. Napoved tekoče in investicijske potrošnje države v letu 2007 upošteva oceno realizacije javnofinančnih odhodkov, za leti 2008 in 2009 pa izhaja iz izhodišč za predlog sprememb državnega proračuna za leto 2008 in za predlog proračuna za leto 2009. Napoved upošteva učinke že uzakonjenih sprememb pri dohodnini, davku na izplačane plače in davku od dohodka pravnih oseb, ne upošteva pa morebitnega zviševanja trošarin, saj odločitev o tem še ni sprejeta.

Jesenska napoved gospodarskih gibanj temelji na modelskih in ekspertnih ocenah UMAR, pri čemer so bili kot izhodišče upoštevani: (i) revidirani podatki o bruto domačem proizvodu, temeljnih agregatih nacionalnih računov in zaposlenosti za obdobje 2000-2006; (ii) četrtletni podatki nacionalnih računov o bruto domačem proizvodu in zaposlenosti v prvem in drugem četrtletju 2007; (iii) napovedi mednarodnih inštitucij o gospodarskih gibanjih v najpomembnejših trgovinskih partnericah, objavljene do 14. septembra 2007, (iv) prevladujoča pričakovanja mednarodnih inštitucij glede gibanja cen nafte in ostalih surovin, (v) podatki o strukturi gibanja cen življenjskih potrebščin v prvih osmih mesecih leta 2007, (vi) rezultati dinamičnega faktorskega modela in drugih ekonometričnih modelov, razvitih za podporo napovedovanju, (vii) posvetovanje z drugimi organizacijami, ki pripravljajo napovedi za Slovenijo.

Napoved gospodarskih gibanj v letih 2007–2009

Predpostavke jesenske napovedi

Svetovna gospodarska rast bo letos in prihodnje leto, kljub rahli upočasnitvi, še naprej visoka. Julija je Mednarodni denarni sklad popravil svoje napovedi za svetovno gospodarsko rast navzgor, predvsem zaradi hitro rastočih velikih držav v razvoju (Kitajska, Indija, Rusija). Po pričakovanjih bo tudi gospodarska rast v Evropi in na Japonskem letos višja od spomladi predvidene in le rahlo nižja kot lani, upočasnitev v ZDA pa bo večja od prvotnih pričakovanj.

Jesenske napovedi gospodarske rasti v glavnih trgovinskih partnericah evrskega območja za letošnje in prihodnje leto so ugodnejše od pomladanskih, vendar še naprej v obeh letih pričakujemo postopno upočasnitev (gl. Tabela 1). Najpomembnejša dejavnika letošnje gospodarske rasti v tej skupini držav so investicije in izvoz. Čeprav se je rast investicij v drugem četrtletju v večini držav pričela umirjati, kar je tudi vplivalo na upočasnitev gospodarske rasti v vseh glavnih trgovinskih partnericah (z izjemo Avstrije), bodo investicije do konca leta letošnjega leta, predvsem zaradi visoke stopnje izkoriščenosti proizvodnih kapacitet, še naprej ključni dejavnik gospodarske rasti evrskih držav. Pomemben bo tudi prispevek izvoza, ki pa se je že v prvi polovici leta pričel umirjati zlasti v Italiji in Franciji, kar je posledica rahlo nižje rasti svetovne trgovine kot tudi močnega evra. Rast zasebne potrošnje je letos, predvsem v Nemčiji in Avstriji, še naprej nizka, a naj bi se zaradi vsesplošnega izboljšanja na trgu dela postopoma okrepila. Prihodnje leto se tako pričakuje, da bo zasebna potrošnja glavni dejavnik gospodarske rasti v večini držav evrskega območja.

Gospodarska rast v desetih novih članicah EU se je po vstopu v EU še pospešila in bo glede na zadnje napovedi tudi v prihodnjih letih omogočala stabilno zunanje povpraševanje. Podatki kažejo, da se je razlika med povprečno stopnjo gospodarske rasti v desetih novih članicah v primerjavi s starimi po vstopu v EU precej povečala. V obdobju 2001-03 je ta razlika znašala 1,7 o.t., v obdobju 2004-06 pa že 3,1 o.t. Razen za Madžarsko napovedi za ostale glavne partnerice iz te skupine držav (Poljsko, Češko) kažejo na nadaljevanje takšnih gibanj tudi v letih 2007-09. Lanska visoka gospodarska rast na Poljskem in Češkem se je nadaljevala tudi v prvi polovici leta, tako da bo rast ob koncu leta presegla naša pomladanska pričakovanja. V prihodnjih dveh letih se bo gospodarska rast, skladno z ohlajanjem mednarodne konjunktore, postopoma upočasnila, a bo ostala visoka (gl. Tabela 1). Na Madžarskem so negativni učinki programa za stabilizacijo javnih financ že vidni, saj se je rast

domačega povpraševanja v prvi polovici leta povsem ustavila, tako da gospodarska rast temelji na rasti izvoza. Na Madžarskem pričakujemo podobno strukturo rasti vse do konca leta 2008.

V državah bivše Jugoslavije se bo letos gospodarska rast pospešila in bo tudi v prihodnjih dveh letih višja od pomladanskih predpostavk. V vseh državah je gospodarska rast v prvem četrtletju pozitivno presenetila, kar je vplivalo tudi na višje ocene rasti v prihodnje. Glavni dejavnik gospodarske rasti letos in v prihodnjih dveh letih bo v vseh državah domače povpraševanje. Na Hrvaškem se zaradi visoke stopnje rasti posojil pričakuje pospešitev zasebne potrošnje, rast investicij pa naj bi se, predvsem zaradi manjšega števila velikih infrastrukturnih projektov, rahlo umirila. Po drugi strani se v Srbiji, BIH in Makedoniji pričakuje nadaljnja pospešitev rasti investicij, ki smo ji bili priča že v začetku tega leta; spodbudni so predvsem podatki o visokih stopnjah rasti investicij v stroje in opremo, ki naj bi skupaj z realizacijo večjih infrastrukturnih projektov vplivale na dvig potencialne rasti teh gospodarstev. Sicer naj bi se gospodarska rast v prihodnjih dveh letih postopoma le rahlo umirila, predvsem zaradi umiritve mednarodne konjunktore.

Največje tveganje za uresničitev prevladujočih napovedi svetovne gospodarske rasti so morebitne posledice izbruha finančne krize v ZDA. Izbruh finančne krize na začetku avgusta, ki je posledica zloma drugorazrednih hipotekarnih kreditov, je močno povečal zlasti negotovost glede gospodarskih gibanj v ZDA. Med ostalimi potencialnimi negativnimi tveganji velja izpostaviti še možnost nadaljnjih dvigov cen nafte in ostalih surovin ter cen hrane. Med pozitivnimi tveganji velja omeniti možnost, da se bo rast zasebne potrošnje v Evropi, zaradi občutnega izboljšanja na trgu dela, pospešila bolj kot upoštevajo trenutne napovedi.

Potencialni kanali prenosa negativnih učinkov morebitne močnejše upočasnitve v ZDA na evropska gospodarstva so: trgovinski, finančni, tečajni, psihološki in nepremičninski. Pri trgovinskem kanalu gre za neposreden vpliv na evropski izvoz v ZDA, ki je v letu 2006 predstavljal 14,4 % izvoza EMU (brez menjave znotraj EMU) in tudi posreden vpliv na evropski izvoz v ostale države sveta. Glede na naravo trenutne finančne krize je še pomembnejši pomen finančnega kanala, katerega vpliv je odvisen od dveh dejavnikov, in sicer od dejanske velikosti izgub evropskih posojilodajalcev ter vpliva spremembe ocene tveganj na zaostritev kreditnih pogojev v Evropi. Pri finančnem kanalu je pomemben tudi vpliv upočasnitve rasti v ZDA na poslovni uspeh podružnic evropskih podjetij v ZDA. Tečajni kanal je neposredno povezan z obema prej omenjenima. Visoka vrednost evra vpliva na konkurenčnost evropskih izvoznikov, nizka vrednost dolarja pa na dobičkonosnost evropskih

podjetij, ki poslujejo v ZDA. Četrti kanal je *psihološki*: nenadno poslabšanje poslovne klime v podjetjih se lahko neposredno odrazi pri njihovih investicijskih odločitvah, potrošniki pa lahko postanejo bolj previdni pri nakupih. Slednje je pomembno s stališča pričakovanj, da naj bi zasebna potrošnja prevzela vlogo glavnega motorja gospodarske rasti v EMU. Zadnji kanal prenosa je *nepremičninski*: podobni dejavniki so bili razlog za visoko rast cen nepremičnin tako v ZDA kot v številnih evropskih državah. Presežni ponudbi in dvigovanju obrestnih mer, ki sta vplivali na korekcijo cen v ZDA smo priča tudi v Evropi.

Evropska komisija je decembra lani pripravila oceno vpliva upočasnitve rasti v ZDA na gospodarska gibanja v evro območju. Po scenariju, ki predvideva 20,0-odstotni padec cen nepremičnin v ZDA in padec stanovanjskih investicij, podoben tistemu leta 1991 ter upošteva vpliv preko trgovinskega, finančnega in psihološkega kanala ob 10,0-odstotni depreciaciji dolarja do evra, bi se gospodarska rast v evro območju v prvem letu po izbruhu krize znižala za 0,5 o.t. in v drugem za 0,3 o.t. To bi pomenilo, da bi bila gospodarska rast v evroobmočju, ob upoštevanju trenutnih predpostavk, dve leti rahlo pod 2,0 %.

Tabela 1: Predpostavke napovedi UMAR glede gospodarske rasti v najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah Slovenije v obdobju 2007–2009

	2006	2007		2008		2009	
		Pomladanska napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)	Pomladanska napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)	Pomladanska napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)
EU	3,0	2,5	2,8	2,4	2,5	2,2	2,2
Evro območje	2,8	2,4	2,6	2,2	2,3	2,0	2,0
Nemčija	2,9	1,9	2,6	2,0	2,3	1,8	1,9
Italija	1,9	1,8	1,9	1,5	1,5	1,5	1,6
Avstrija	3,3	2,5	3,1	2,3	2,4	2,1	2,1
Francija	2,0	2,0	1,9	2,0	2,0	2,0	2,2
Združ. kraljestvo	2,8	2,6	2,8	2,4	2,1	2,2	2,3
Češka	6,4	5,0	5,5	5,0	5,0	4,5	5,0
Madžarska	3,9	2,7	2,2	3,0	2,8	3,5	3,5
Poljska	6,1	5,5	6,5	5,0	5,5	4,8	5,0
Hrvaška	4,8	4,5	5,3	4,3	5,0	4,0	4,8
BIH	6,2	5,5	6,0	5,5	6,0	5,5	5,5
Srbija	5,7	5,2	6,0	5,2	5,8	5,2	5,5
Makedonija	3,1	4,0	4,0	4,0	4,2	4,0	4,2
ZDA	2,9	2,4	1,8	3,0	2,3	3,0	3,0
Rusija	6,7	5,6	7,0	5,2	6,5	5,2	6,0

Vir podatkov: Eurostat; Consensus Forecasts, julij 2007, avgust 2007, september 2007; European Commission, DG Ecfm – Interim Forecast, september 2007; European Commission, DG Ecfm – Economic Forecasts, Spring 2007, Economist Intelligence Unit Country Reports (za Bosno, Srbijo in Makedonijo), avgust 2007, september 2007; OECD Economic Outlook, maj 2007; WIW Research Report, julij 2007; lastna ocena.

Jesenske napovedi upoštevajo višje predpostavke cene nafte kot spomladi. Po tem, ko je cena nafte Brent v prvih treh mesecih letos v povprečju znašala 58,1 USD/sod, se je v drugem četrtletju dvignila (v povprečju 68,7 USD/sod). Visokim cenam smo bili priča tudi julija in avgusta, ko je v povprečju cena nafte Brent znašala 74,0 USD/sod, kar je vplivalo na dvig predpostavke za letos in prihodnji dve leti. V jesenski napovedi tako predpostavljamo, da se bodo cene nafte do konca leta v povprečju ohranile na ravni iz začetka septembra, kar pomeni za letos ceno v višini 67,0 USD/sod, za prihodnji dve leti pa 68,5 USD/sod.

Predpostavke na strani povpraševanja upoštevajo vpliv upočasnitve gospodarske rasti v ZDA na nižje povpraševanje po nafti, na strani ponudbe pa najavo OPEC-a o dvigu proizvodnje za pol milijona sodov.

Jesenske napovedi upoštevajo tudi višjo tehnično predpostavko glede razmerja med evrom in dolarjem kot spomladi. Na osnovi gibanj v šestih mesecih od marca do avgusta 2007 ta sedaj znaša 1,350 USD za 1 EUR za prihodnji dve leti, medtem ko je spomladi znašala 1,292 USD za 1 EUR.

Tabela 2: Predpostavke jesenske napovedi glede cene nafte Brent, v USD/sodček

	2006	2007		2008		2009	
		Pomladanska napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)	Pomladanska napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)	Pomladanska napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)
Povprečna cena nafte	65,4	62,5	67,0	64,0	68,5	64,0	68,5

Vir podatkov: World Bank, predpostavke za leta 2007-2009 UMAR.

Revizija temeljnih agregatov nacionalnih računov, upoštevana v jesenski napovedi

Statistični urad RS je septembra 2007 objavil metodološko revizijo podatkov o bruto domačem proizvodu, temeljnih agregatih nacionalnih računov in zaposlenosti za obdobje 2000-2006. Učinek metodološke revizije je v povprečju za 1,8-1,9 % večji BDP v obdobju 2001-2004 in za 2,2-2,4 % v letih 2005

in 2006. Revidirana vrednost BDP za leto 2006 v tekočih cenah znaša po prvi letni oceni 7 296 627 mio SIT, kar je nominalno za 2,4 % več, kot je bila ocena na podlagi četrletnih računov pred metodološko revizijo (7 126 012 mio SIT). Z metodološko revizijo se nove ocene stopenj realne rasti BDP ne razlikujejo bistveno od doslej objavljenih (glej tabelo). Izjema je leto 2001, za katero je nova ocena stopnje gospodarske rasti višja za 0,4 odstotne točke (3,1 %) in leto 2006, kjer je višja za 0,5 odstotne točke (5,7 %).

Tabela 3: Učinki metodološke revizije za obdobje 2000-2006 v % BDP

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1. Nominalno povečanje ravni BDP glede na predhodno objavo	1,5	1,8	1,8	1,9	1,9	2,2	2,4
2. Stopnje rasti BDP po zadnji reviziji	-	3,1	3,7	2,8	4,4	4,1	5,7
3. Stopnje rasti BDP pred zadnjo revizijo	-	2,7	3,5	2,7	4,4	4,0	5,2
4. Razlike v stopnji rasti BDP (4=2-3)	-	0,4	0,2	0,1	0,0	0,1	0,5

Vir: SURS.

Čprav se revidirane stopnje rasti BDP ne razlikujejo bistveno od doslej objavljenih, pa so razlike med prejšnjimi in novimi ocenami stopenj rasti dodane vrednosti po nekaterih dejavnostih večje. Z metodološko revizijo so v BDP vključene tudi ilegalne dejavnosti (mamila in prostitucija), namerno neregistrirane dejavnosti (zdravilstvo, inštruiranje in druge domače storitve) ter ocena proizvodnje programske opreme za lastne potrebe. Poleg tega so opravljeni tudi drugi revizijski popravki z namenom, da se preveri in izboljša kakovost doslej objavljenih ocen na podlagi novih virov in z novimi metodami ocen. Tako je bila z raziskavo o tržnih najemninah za oddajanje stanovanj za leto 2003 in podatki iz Popisa prebivalstva 2002 revidirana ocena dejavnosti oddajanja stanovanj na trgu in ocena pripisane najemnine tistim, ki živijo v lastnih stanovanjih. Ta ocena je predvsem zaradi uskladitve števila lastnikov stanovanj s podatki iz Popisa in s podatki iz raziskave višja od predhodne. V vsem obdobju se je na podlagi novih virov podatkov bistveno povečala vrednost

popravka proizvodnje za študentsko delo in v manjšem obsegu tudi vrednost popravka vmesne potrošnje za stroške denarnih nadomestil na službeni poti v majhnih podjetjih. Od leta 2002 dalje je bila povečana tudi ocena proizvodnje za avtorske honorarje. Negativen popravek proizvodnje (dodane vrednosti) za subvencije in transferje v naravi je bil izračunan samo do leta 2003; pri tem popravku gre za uskladitev z oceno leta 2004. Drugi popravki, vključno z rutinsko revizijo za leti 2004 in 2005 zajemajo popravke, ki so bili potrebni pri vseh sektorjih predvsem zaradi nove ocene zavarovalnih storitev po dejavnostih in po sektorjih. Na podlagi vzorčne raziskave o samogradnji stanovanjskih hiš prebivalstva v letu 2004 je bila izračunana nova ocena te dejavnosti gospodinjstev. Za celotno obdobje je bila na podlagi novih virov revidirana ocena proizvodnih dejavnosti gospodinjstev oziroma samostojnih podjetnikov. Poleg opisanih sprememb je imela na izračun realnih vrednosti dodane vrednosti po posameznih dejavnostih vpliv tudi uvedba metode dvojne deflacije.

Tabela 4: Bruto domači proizvod, glavna revizija – popravki po vrstah po proizvodni metodi

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
POVEČANJE BDP, skupaj	1,5	1,8	1,8	1,9	1,9	2,2
1. Ilegalne dejavnosti	0,5	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3
2. Namerno neregistrirane dejavnosti	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
3. Proizvodnja software za lastne potrebe	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4
4. Stanovanjska dejavnost gospodinjstev	0,0	0,2	0,3	0,1	0,1	0,2
5. Študentsko delo	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,5
6. Denarna nadomestila na službeni poti	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
7. Avtorski honorarji	-	-	0,2	0,2	0,2	0,2
8. Subvencije in transferji v naravi	-0,1	-0,1	-0,3	-0,2	-	-
9. Drugo in rutinska revizija 2004-2005	-0,1	0,0	-0,2	-0,1	-0,1	0,4

Vir: SURS.

Po posameznih kategorijah izdatkovne strani BDP je večina popravkov metodološke revizije zahtevala prilagoditve v izdatkih gospodinjstev za končno potrošnjo in izdatkih za investicije v osnovna sredstva.

Pri ilegalnih in namerno neregistriranih dejavnostih gre namreč za storitve, ki jih v celoti plačujejo gospodinjstva; po reviziji te storitve znašajo 1,2 %-1,5 % skupnih izdatkov gospodinjstev. Pri reviziji ocene stanovanjskih dejavnosti gospodinjstev je bila pripravljena nova delitev stroškov vzdrževanja stanovanj na tekoče vzdrževanje (vmesna potrošnja stanovanjskih dejavnosti) in na večja popravila investicijskega značaja. Zato je skupna najemnina oziroma proizvodnja teh dejavnosti sedaj manjša, ustrezno pa so se povečale investicije prebivalstva v stanovanjsko gradnjo. Z revizijo je v uvoz proizvodov vključena tudi ocena uvoza mamil (v povprečju malo manj kot 0,1 % BDP). Prav tako so sedaj na podlagi podatkov zavarovalnic popravljene ocene uvoza in izvoza zavarovalnih storitev.

Glede na metodološko revizijo BDP je bilo potrebno ustrezno prilagoditi tudi oceno zaposlenosti.

V zaposlenost je bila zato vključena tudi ocena za ilegalne in namerno neregistrirane dejavnosti in izboljšane ocene zaposlenosti na podlagi študentskega dela, za avtorska dela in pogodbeno delo. Nove ocene zaposlenosti po nacionalnih računih so za malo manj kot 1 % višje od ocen pred revizijo.

Gospodarska rast

Gibanje temeljnih agregatov povpraševanja

V prvi polovici leta je bila gospodarska rast 6,5-odstotna, kar je precej nad povprečjem preteklega leta, ki po reviziji podatkov znaša 5,7 % (gl. tudi poglavje Revizija). Gospodarska rast se je z visokih 7,2 %, kolikor je znašala v prvem četrtletju, v drugem četrtletju nekoliko umirila, a ostaja na visoki ravni 5,9 %, prav tako pa je ugodna struktura rasti. Glavna dejavnika gospodarske rasti sta namreč močna investicijska aktivnost (21,6 %) in visoka realna rast izvoza (13,9 %), medtem ko zasebna in državna potrošnja ob polletju izkazujeta skromno realno rast (3,2 % oziroma 0,2 %).

Med investicijami letos najhitreje naraščajo investicije v zgradbe in objekte. V tem segmentu je bila rast v prvi polovici leta 26,5-odstotna in je bila deloma povezana z ugodnimi vremenskimi razmerami, predvsem na začetku leta. Pri tem je bila rast stanovanjskih investicij 17,1-odstotna, rast investicij v druge zgradbe in objekte pa kar 30,1-odstotna. Za prvo četrtletje je bila značilna visoka aktivnost investicij v gradbeno-inženirske objekte (zlasti avtocestna gradnja), za drugo pa investicij v nestanovanjske stavbe. Po naših ocenah je rast investicij visoka tako v javnem kot v zasebnem sektorju.¹ Investicije v opremo in stroje so se povečale za 17,0 %, predvsem visoka je bila rast investicij v transportno opremo v drugem četrtletju (48,6 %), ki je bila deloma tudi posledica enkratnega učinka nakupa transportne opreme v maju. Sicer na visoko investicijsko aktivnost pri opremi in strojih pozitivno vplivajo tudi ugodne gospodarske razmere v mednarodnem okolju.²

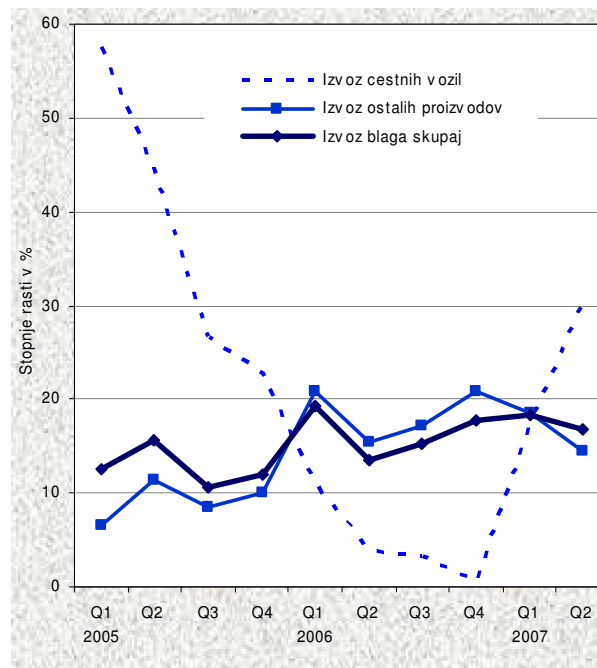
Slovenija po vstopu v EU že četrto leto zapored beleži visoko rast izvoza. Povprečna letna rast slovenskega blagovnega izvoza po vstopu v EU znaša 12,4 %, pri tem pa izvoz v članice EU vseskozi narašča hitreje kot izvoz v države nečlanice EU, v prvi polovici letošnjega leta za približno dvakrat hitreje (nominalno okoli 20 %). Izvoz cestnih vozil, železa in jekla, kovinskih izdelkov, lesa in plutovine in živinskih krmil so z vidika strukture izvoza po SMTK proizvodi, ki so k nominalni rasti izvoza blaga v prvi polovici leta največ prispevali (45,4 % celotne rasti izvoza). Še nekoliko

¹ Po konsolidirani bilanci javnega financiranja so bili javni odhodki za novogradnje, rekonstrukcije in adaptacije v prvi polovici leta nominalno za 40,6 % višje kot v istem obdobju lani. Vrednost opravljenih gradbenih del v gradnji nestanovanjskih stavb pa se je v tem obdobju realno povečala za 37,6 %.

² Sektor nefinančnih družb, predvsem v predelovalnih dejavnostih, ki so izrazito usmerjene na zunanje trge, ustvari največji delež teh investicij v opremo in stroje. Na drugi strani sektorja država in gospodinjstva nadproporcionalno vlagata v gradbene objekte. V letu 2005 je njun skupni delež predstavljal 47,2 % vseh investicij v zgradbe in objekte, medtem ko je bil ta delež pri investicijah v opremo in stroje le 22,1-odstoten.

močneje kot blagovni izvoz (realno za 13,2 %) se je letos okrepil izvoz storitev (17,8), na kar je najbolj vplivalo nekaj vrst storitev iz skupine ostalih storitev, ki v večji meri temeljijo na znanju, in sicer izvoz storitev posredovanj, finančnih in konstrukcijskih storitev. Najskromnejše je bilo povečanje izvoza transportnih storitev.

Slika 1: Nominalna rast izvoza cestnih vozil in ostalih proizvodov

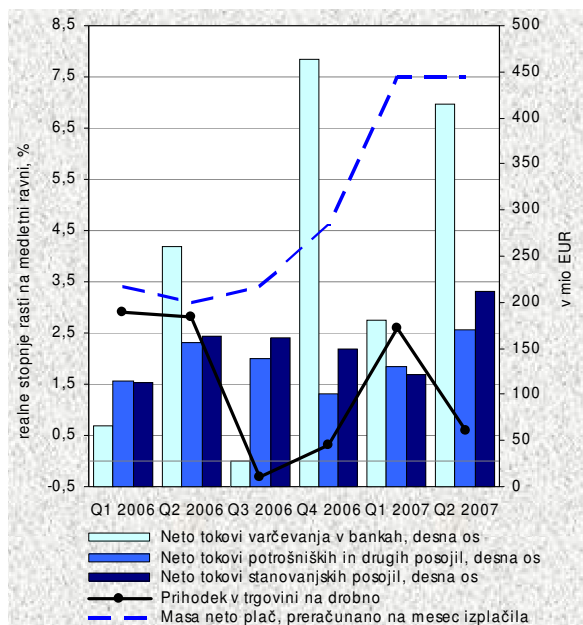
Vir podatkov: SURS, preračuni UMAR.

Uvoz se je v prvi polovici leta povečal še nekoliko bolj kot izvoz. Uvoz blaga se je v prvi polovici leta realno povečal za 15,4 %. Zaradi visoke rasti industrijske proizvodnje se je v uvozu blaga (izraženem v evrih) najbolj povečal uvoz proizvodov za vmesno porabo, kar nakazuje na visoko uvozno komponento v izvozu, ki zadnja leta še narašča in je posledica naraščajoče ekonomske integracije in globalizacije slovenskih proizvajalcev. Posamezne skupine proizvodov, ki so k nominalni rasti uvoza na medletni ravni največ prispevale (46,8 % celotne rasti uvoza) so: cestna vozila, železo in jeklo, električni stroji in aparati, barvne kovine, kovinski izdelki in kovinske rude. K rasti uvoza storitev (realno za 18,4 %), ki je bila v prvem polletju za skoraj 10 odstotnih točk nad lanskega povprečjem, je največ prispevala rast uvoza storitev gradnje, montaže ter investicijskih del, ki jih izvajajo tujci in so povezane z visokimi investicijami v zgradbe in objekte.

Dohodki gospodinjstev so se do polletja krepili hitreje kot v istem obdobju lani. Visoka rast zaposlenih pri pravnih osebah (2,9 %) in davčna razbremenitev plač sta vplivali na to, da je bila rast mase neto plač ob polletju realno za 4,6 odstotne točke višja kot v istem obdobju lani (rast mase bruto plač za 2,3 o.t.). V primerjavi z lanskim prvim polletjem so se okrepili nakupi trajnih in poltrajnih dobrin – število prvih

registracij osebnih vozil je bilo za dobro desetino večje kot v istem obdobju lani, prav tako pa se je nadaljevala visoka rast prihodka v trgovinah s pohištvom, gospodinjskimi aparati in gradbenim materialom.

Slika 2: Kazalniki zasebne potrošnje ter neto tokovi posojil in varčevanja prebivalstva pri bankah

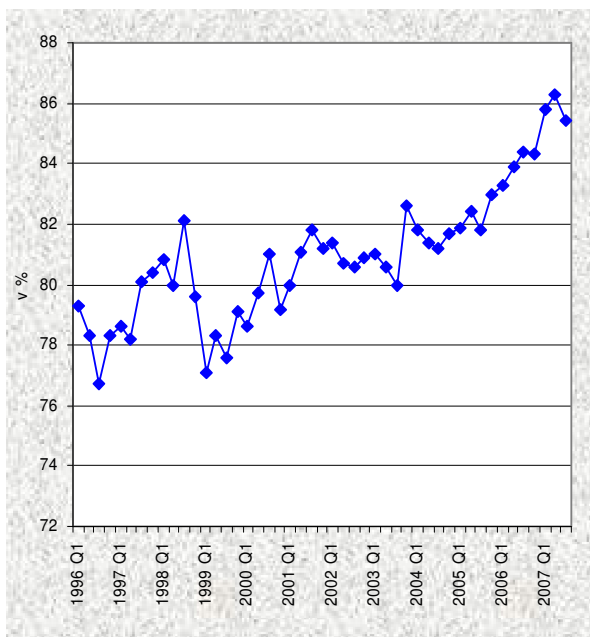
Vir podatkov: SURS, MF, BS, AJPES, napoved UMAR.

Med agregati potrošnje je letos najbolj skromna potrošnja države. Skromno rast državne potrošnje v prvi polovici leta (0,2 %) lahko pojasnimo predvsem z nizko rastjo zaposlenosti v sektorju država, pa tudi z umirjanjem rasti izdatkov za blago in storitve iz občinskih proračunov, po njihovi hitrejši rasti v lanskem (volilnem) letu.

Tekoča gibanja v prvi polovici leta in ugodna poslovna pričakovanja do konca leta kažejo, da bo gospodarska rast letos dosegla 5,8 %. Močan popravek napovedi gospodarske rasti za leto 2007 je posledica ugodnejših rezultatov v izvozu in investicijski aktivnosti. Umirjanje gospodarske rasti v državah EU je počasnejše, kot je bilo pričakovano spomladi. Ugodnejša je tudi konjunktura v državah nekdanje Jugoslavije. Hitreje kot lani se letos krepi tudi proizvodnja in izvoz cestnih vozil (gl. sliko 1) in ocenjujemo, da bo njihov prispevek k skupni rasti izvoza blaga še nekoliko večji, kot smo predpostavili spomladi. Realna rast izvoza blaga bo na letni ravni tako za 3 odstotne točke preseгла pomladansko napoved in bo znašala 13,1 %, kar je podobno kot v letu 2006. Še večji pospešek glede na pomladansko napoved in tudi glede lani pričakujemo pri izvozu storitev, kjer se bo rast predvsem zaradi strukturno ugodne krepitve deleža storitev, ki v večji meri temeljijo na znanju, okrepila na 15 %. Visoka poslovna pričakovanja povezana z gibanji v mednarodnem okolju, še v večji meri pa visoka rast gradbenih investicij, so vplivala na močan popravek napovedi tudi pri investicijah v osnovna sredstva, pri katerih

letos pričakujemo 14,5-odstotno realno povečanje. Takšna napoved predvideva umirjanje rasti v drugi polovici leta, ki je povezana zlasti z umirjanjem investicij v gradbene objekte in se že kaže v nekaterih tekočih podatkih.³ Ocenjujemo, da bo intenzivno investiranje v opremo in stroje v zadnjih dveh letih ublažilo pritisk na izkoriščenost proizvodnih kapacitet, kar se že kaže v podatkih za tretje četrtletje letos (gl. sliko 3), in bi postopno vplivalo na umirjanje rasti tudi pri teh investicijah. Na to bo vplivalo tudi umirjanje rasti v mednarodnem okolju in nekoliko zaostreni pogoji financiranja pri obrestnih merah.

Slika 3: Izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti v predelovalnih dejavnostih, desezonirano

Vir podatkov: SURS.

Tekoči kazalniki na strani dohodkov in trošenja gospodinjstev kažejo, da se bo realna rast zasebne potrošnje glede na lansko leto (4 %) letos okrepila na 4,2 %. Na to bo vplivala predvsem višja rast mase plač, ki je posledica tako pospešene rasti zaposlenosti kot tudi neto plače na zaposlenega, na katero je vplivala razbremenitev dohodkov po uveljavitvi nove dohodninske zakonodaje. Razbremenitev dohodkov je sicer v večji meri zajela dohodke z višjimi osnovami, kjer je nagnjenost k varčevanju večja, kar pomeni, da se del sredstev preusmerja v prihranke v bankah in vzajemne sklade.⁴ Realna rast zasebne potrošnje se letos tako ohranja pod realno rastjo razpoložljivega dohodka (5 %).

³ Aktivnost v gradbeništvu že kaže znake umirjanja. Vrednost opravljenih del je bila v prvih petih mesecih za 38,7 % višja kot v istem obdobju lani, v naslednjih dveh mesecih pa »le« še za 18,5 %.

⁴ Neto tokovi prebivalstva v banke so v sedmih mesecih letos dosegli vrednost 727,3 mio EUR in so za več kot enkrat presešli neto prilive v istem obdobju lani. Neto vplačila v vzajemne sklade pa so v prvih šestih mesecih letos dosegla vrednost 287,1 mio EUR in so bila kar za 3,2-krat višja kot v primerljivem obdobju lani.

Rast državne potrošnje se letos (2,6 %) umirja z lanske ravni (4,4 %). Obseg državne potrošnje temelji na ocenah realizacije odhodkov javnofinančnih blagajn, kjer se kot pomemben dejavnik upočasnitve rasti glede na lani kaže predvsem skromna rast zaposlenih v sektorju država. Po drugi strani so med hitreje rastočimi izdatki letos izdatki povezani s pripravami za predsedovanje EU (predvsem prevozni stroški in storitve, službena potovanja, prevajanja, tekoče vzdrževanje objektov in drugi operativni stroški), izdatki za posebne materiale in storitve za potrebe slovenske vojske ter za vzpostavitev schengenske meje.

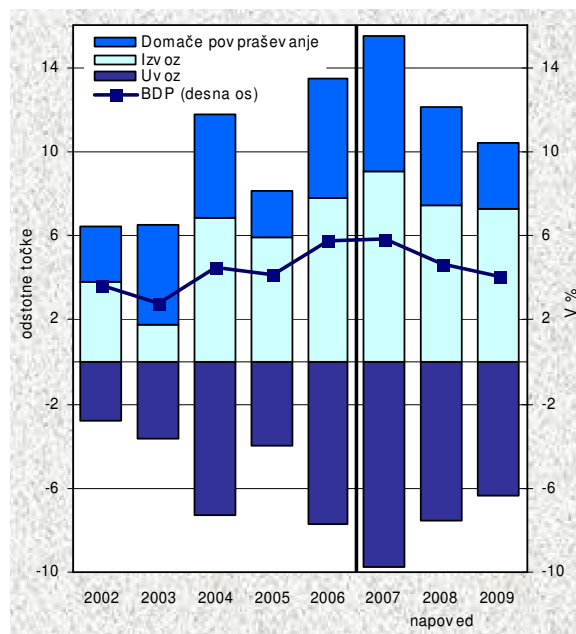
Z okrepljeno rastjo domače potrošnje bo letos visoka tudi realna rast uvoza proizvodov in storitev. Rast uvoza proizvodov je ocenjena na 14,3 %, kar je za dobrih pet odstotnih točk več kot spomladi in večinoma odraža popravek v oceni letošnjih investicij v osnovna sredstva in v tem okviru tudi nekaj večjih nakupov enkratne narave v transportni opreml (v maju). Uvoz storitev naj bi se letos realno povečal za 13,1 %, v tem z nadpovprečno rastjo uvoza skupine ostalih storitev.⁵

Gospodarska rast bo v letu 2008 za dobro odstotno točko nižja od letošnje, in sicer 4,6-odstotna. Glavna dejavnika upočasnitve bosta nižja rast tujega povpraševanja in investicijske dejavnosti. Rast izvoza cestnih vozil bo sicer že v drugi polovici letošnjega leta in tudi v letu 2008 delno nadomestila pričakovano rahlo umirjanje v mednarodni konjunkturi, tako da naj bi rast izvoza blaga prihodnje leto znašala 10,6 %. Rast izvoza storitev se bo pod vplivom upočasnitve izvoza skupine ostalih storitev in storitev transporta upočasnila na 9,1 %. Skladno z načrti hitrejšega zaključka izgradnje avtocestnega omrežja lahko v letu 2008 pričakujemo ponovno povečanje sredstev za avtocestne investicije. Na investicije zasebnega sektorja bo sicer pozitivno vplivala razbremenitev podjetij za izplačevanje davka na izplačane plače in postopno zniževanje stopnje davka na dohodek pravnih oseb. Hkrati bodo upočasnjena gospodarska rast v mednarodnem okolju, zaostreni pogoji financiranja ter že realizirano povečanje proizvodnih zmogljivosti v zadnjih dveh letih, omejevalno vplivali na rast poslovnih investicij, zaradi česar v letu 2008 pričakujemo le rahlo rast investicij v opremo in stroje. Po drugi strani pa se realna rast zasebne potrošnje ne bo vidneje znižala (na 4 %) in bo približno skladna z ocenjeno rastjo razpoložljivega dohodka v tem letu, v okviru katerega se sicer upočasnjuje rast prejemnikov plač, krepí pa rast bruto plače na zaposlenega, v povezavi s sprostitvijo sredstev za odpravo nesorazmerij v plačah javnega sektorja (gl. tudi Trg dela). Realna rast državne potrošnje se bo okrepila na 3,2 %. Projekcije upoštevajo izhodišča za predlog sprememb proračunov javnofinančnih blagajn v letu

⁵ Skupina ostalih storitev zajema: komunikacijske, konstrukcijske, zavarovalniške, finančne, računalniške in informacijske, osebne, kulturne in rekreacijske storitve, ostale poslovne storitve (posredovanja), licence, patente in avtorske pravice ter državne storitve.

2008, po katerih naj bi se v prihodnjem letu nekoliko okrepila rast zaposlenosti v sektorju država (glede na leto 2007 za odstotno točko na 1,4 %), prav tako pa tudi rast plač zaposlenih v tem sektorju (gl. tudi Plače). Hitreje od povprečja bodo v letu 2008 naraščali izdatki povezani s predsedovanjem EU ter izdatki za zdravila in blago ter storitev v dejavnosti zdravstva.

Slika 4: Prispevki izvoznega in domačega povpraševanja h gospodarski rasti, 2002-2009

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

V letu 2009 se bo gospodarska rast upočasnila na 4,1 %. Poleg nekoliko nižje rasti izvoza (9,7 %), skladno s pričakovanim nadaljnjim umirjanjem konjunktore v mednarodnem okolju, bo v letu 2009 nižja tudi rast domače potrošnje (3,1 %). Predvsem se bodo umirile stopnje rasti investicij v osnovna sredstva zaradi predvidenega zaključka izgradnje avtocest, čeprav pričakujemo večji obseg investicij v druge infrastrukturne projekte v primerjavi s prejšnjimi leti. Rast zasebne potrošnje se bo po triletnem obdobju ohranjanja pri okoli 4 % v letu 2009 znižala na 3,4 %, kar je skladno s prejekcijo umirjanja rasti razpoložljivega dohodka gospodinjstev v tem letu.

Hitrejšje ohlajanje gospodarske rasti v ZDA v letu 2008 bi imelo relativno majhen vpliv na uresničitev jesenske napovedi. Med tveganji za uresničitev jesenske napovedi smo ocenili posledice morebitne nagelše upočasnitve gospodarske rasti v ZDA v prihodnjih dveh letih, ki bi sledila občutnemu padcu cen nepremičnin in stanovanjskih investicij. Za 1,25 odstotne točke počasnejša gospodarska rast v ZDA v obeh letih glede na osnovni scenarij bi neposredno vplivala na nižjo rast slovenskega izvoza na ameriški trg, posredno pa bi preko upočasnjene gospodarske rasti držav, ki bi jih morebitni učinki finančne krize najbolj prizadeli, vplivalo tudi na izvoz Slovenije na te

trge (gl. tudi Predpostavke jesenske napovedi). V precej manjši meri bi poslabšane gospodarske razmere v mednarodnem okolju vplivale tudi na rast investicij, zlasti v opremo in stroje, ki so najbolj povezane s

konjunktturnimi gibanji. Skupen vpliv posrednih in neposrednih vplivov upočasnjene gospodarske rasti v ZDA bi gospodarsko rast znižal za največ 0,2 odstotne točke, izraziteje v prvem letu realizacije tveganja.

Tabela 5: Jesenska napoved rasti BDP in agregatov potrošnje ter primerjava s pomladansko napovedjo

Realne stopnje rasti v %

	2006	2007		2008		2009	
		Pomlad. napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)	Pomlad. napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)	Pomlad. napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	5,7	4,7	5,8	4,4	4,6	4,1	4,1
Izvoz proizvodov in storitev	12,3	9,7	13,4	9,2	10,3	8,8	9,7
Uvoz proizvodov in storitev	12,2	8,7	14,2	8,6	10,1	7,9	8,2
Zasebna potrošnja	4,0	3,8	4,2	3,5	4,0	3,4	3,4
Državna potrošnja	4,4	3,1	2,6	2,9	3,2	2,3	2,6
Bruto investicije v osnovna sredstva	8,4	5,9	14,5	6,6	6,2	4,4	2,6

Vir podatkov: SURS, UMAR napovedi.

Gibanje dodane vrednosti po dejavnostih

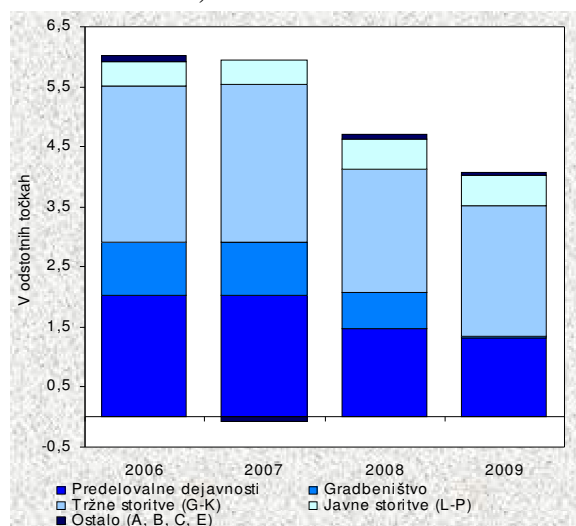
V prvi polovici letošnjega leta se je medletna rast dodane vrednosti pospešila na 6,8 %, kar je za 0,8 odstotne točke višja rast kot v letu 2006 in tudi višja kot v drugi polovici lanskega leta, ko se je že pričela intenzivneje krepiti. K nadaljnjemu pospeševanju rasti so tako kot v predhodnih šestih mesecih največ prispevale predelovalne dejavnosti, gradbeništvo in tržne storitve. Rast dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih je bila na medletni ravni 10,0-odstotna in je bila spodbujena z rastočim povpraševanjem v trgovinskih partnericah, izraziteje pa se je povečala tudi prodaja na domačem trgu, povezana z visoko aktivnostjo v gradbeništvu. Tako so nadpovprečne rasti industrijske proizvodnje dosegli v večini pretežno izvozno usmerjenih dejavnosti (kemična, strojna in elektro industrija) ter v dejavnostih, ki so tesneje povezane z gradbeništvom (proizvodnja drugih nekovinskih mineralnih izdelkov, kovinska ter lesna industrija). Visoka, 27,3-odstotna, medletna realna rast dodane vrednosti v gradbeništvu je bila spodbujena z gradnjo avtocest ter stanovanjskih in nestanovanjskih stavb, nanjo so v zimskih mesecih dodatno ugodno vplivale tudi za gradnjo ugodne vremenske razmere. Ob tem so se nadaljevala ugodna gibanja v večini tržnih storitev, kjer so najvišje rasti dosegli v segmentih, ki so tesneje povezani s predelovalnimi dejavnostmi in gradbeništvom: trgovina na debelo⁶, trgovina z neživili⁷, blagovni promet, poslovne storitve (predvsem svetovalne in informacijske storitve, projektiranje ter posredovanje dela). Za letošnje leto je značilna tudi krepitev trgovine z motornimi vozili.

⁶ Nominalni prihodek v trgovini na debelo se je v prvih šestih mesecih na medletni ravni povečal za skoraj 20 %, kar je bila najvišja rast po letu 2002.

⁷ Prihodek v specializiranih prodajalnah s pohištvom, aparati, gradbenim materialom se je na medletni ravni realno povečal za 21,2 %.

Razmeroma visoko rast dodane vrednosti finančnega posredništva je v prvem polletju letos ponovno najbolj zaznamovala kreditna aktivnost bank, ki se, kljub postopnemu zviševanju obrestnih mer, ob ugodnih gospodarskih razmerah še vedno krepi⁸. V javnih storitvah se je nadaljevalo umirjanje rasti dodane vrednosti, značilno že za preteklo leto, spremljal pa jo je padec števila zaposlenih v vojski, policiji in srednjem šolstvu ter skromna rast v osnovnem šolstvu, zdravstvu in socialnem varstvu. Ugodna gibanja so bila tako kot že za lani značilna v terciarnem izobraževanju, živahnejšo rast kot leto prej pa so dosegli tudi v drugih javnih, skupnih in osebnih storitvah.

Slika 5: Prispevki posameznih dejavnosti k rasti dodane vrednosti, v odstotnih točkah

Vir: SURS, napovedi in izračuni UMAR.

⁸ Postopno zviševanje obrestnih mer zaenkrat še nima močnega učinka na umirjanje zadolževanja slovenskega nebančnega sektorja pri domačih bankah. V prvi polovici leta je tako nebančni sektor neto najemal kredite pri domačih bankah v višini 3.282,5 mio EUR, kar je za dobrih 60 % več kot v primerljivem obdobju lani.

V letu 2007 se bo rast dodane vrednosti ohranila na visoki ravni predhodnega leta (5,9 %). Ob postopni upočasnitvi v drugi polovici leta bodo tako v predelovalnih dejavnostih kot v gradbeništvu v celem letu dosegli približno enako rast kot v letu 2006 (8,5 % in 14,0 %). V predelovalnih dejavnostih glede na napovedi gospodarske rasti v trgovinskih partnericah (gl. Predpostavke jesenske napovedi) v drugi polovici leta pričakujemo rahlo nižje rasti zlasti v panogah, ki so močno izvozno usmerjene na trge EU, z izjemo proizvodnje vozil (DM), kjer se bo glede na opravljene investicije še naprej krepila avtomobilska industrija. Postopno se bo zmanjševal tudi pozitiven vpliv gradbenih investicij na rast predelovalnih dejavnosti, značilen za zadnja štiri četrletja. Še vedno pa razmeroma ugodna gibanja pričakujemo v tehnološko zahtevnejših dejavnostih, zlasti v farmacevtski industriji, ki tudi ni izrazito vezana na trge EU. Visoka aktivnost v gradbeništvu se bo nadaljevala tudi v drugi polovici leta, pri čemer ob koncu leta pričakujemo

umiritev medletne stopnje rasti gradbene dejavnosti zaradi vpliva lanske vremensko ugodne gradbene sezone ob koncu leta, ki se letos verjetno ne bo ponovila. Kot izhaja že iz podatkov za letošnje prvo polletje ugodna gibanja v osnovnih dejavnostih spremlja visoka rast dodane vrednosti tržnih storitev. Tako bo letos rast dodane vrednosti v trgovini s popravili motornih vozil (G) ter v poslovnih storitvah (K) še višja kot lani (7,5 % in 4,8 %), v finančnem posredništvu (J) ter prometu, skladiščenju in zvezah (I) pa se bo po lanskem izjemno visokem, skoraj 10-odstotnem, povečanju, rast dodane vrednosti nekoliko upočasnila vendar ostala na razmeroma visoki ravni (7,0 % in 6,5 %). Precej skromnejše rasti po rezultatih iz prve polovice leta pričakujemo v gostinstvu (približno na ravni lanskega leta) ter v javnih storitvah (umiritev glede na predhodno leto).

Tabela 6: Dodana vrednost po dejavnostih, realne stopnje rasti v %

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Napoved		
							2007	2008	2009
A Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	0,1	12,1	-15,8	15,1	-4,4	-3,8	1,0	1,5	1,5
B Ribišstvo	16,4	1,3	4,9	-7,0	20,4	1,5	0,0	1,0	1,0
C Rudarstvo	-4,3	-0,6	11,3	6,8	0,4	7,5	1,0	-0,5	-0,5
D Predelovalne dejavnosti	4,2	5,0	5,3	3,7	3,6	8,5	8,5	6,0	5,3
E Oskrba z elektr. energijo, plinom, vodo	-0,1	5,6	0,2	6,8	5,7	5,7	-3,0	1,5	0,5
F Gradbenišstvo	-0,6	3,9	3,1	0,0	4,9	15,2	14,0	9,0	0,5
G Trgovina in popravila motornih vozil	5,9	5,4	2,8	4,2	4,5	6,1	7,5	4,3	3,8
H Gostinstvo	6,7	3,3	2,1	-1,1	1,2	2,9	3,0	5,0	4,5
I Promet, skladiščenje in zveze	3,7	-0,6	4,7	5,3	6,1	9,4	6,5	5,5	6,5
J Finančno posredništvo	5,9	7,0	3,8	17,1	10,5	9,8	7,0	6,0	6,5
K Nepremičnine, najem in poslovne storitve	4,7	2,8	2,3	2,8	3,5	3,7	4,8	4,3	4,5
L Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	5,4	3,4	5,6	4,8	2,9	2,9	1,2	2,0	2,0
M Izobraževanje	2,5	3,1	2,1	2,3	3,3	1,7	1,8	1,8	1,8
N Zdravstvo in socialno skrbstvo	0,3	5,5	2,3	5,6	5,2	1,6	1,7	3,0	3,0
O Druge skupne in osebne storitve	3,3	-0,2	1,3	2,8	3,3	1,2	3,5	4,0	4,0
P Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	12,3	-10,0	-34,1	-8,1	5,9	-3,5	-4,1	0,0	0,0
DODANA VREDNOST	3,7	4,1	3,0	4,4	4,0	6,0	5,9	4,7	4,1

Vir: SURS, napoved UMAR.

V prihodnjih dveh letih se bo rast dodane vrednosti postopno upočasnila, na 4,7 % v letu 2008 in na 4,1 % v letu 2009. Največje spremembe v rasti pričakujemo v gradbeništvu. V prihodnjem letu bo pod vplivom predvidene nadaljnje krepitve gradnje avtocest rast dodane vrednosti še razmeroma visoka, 9-odstotna,⁹ nato pa se bo v letu 2009 umirila na 0,5 %. Postopno upočasnjevanje rasti bo prisotno tudi v predelovalnih dejavnostih, v letu 2008 na 6,0 % ter v letu 2009 na 5,3 %. Med dejavniki sta najpomembnejša postopno umirjanje konjunktore v mednarodnem okolju ter nižja rast gradbenih investicij (zlasti v letu 2009). Upočasnjevanje rasti predelovalnih dejavnosti bo predvsem v letu 2008 nekoliko ublažilo nadaljevanje ugodnih gibanj v nekaterih tehnološko zahtevnejših dejavnostih (proizvodnja vozil, farmacevtska industrija). Storitvene dejavnosti bo zaznamovala rahlo nižja, vendar še vedno krepka rast dodane vrednosti tržnih storitev, nekoliko hitreje kot letos, čeprav s podpovprečnimi stopnjami rasti, pa se bo povečevala dodana vrednost javnih storitev. Med tržnimi storitvami se bo najbolj upočasnila rast dodane vrednosti v trgovini, ki se bo zaradi umiritve trgovine z motornimi vozili ter trgovine, vezane na gradbeno dejavnost (zlasti v letu 2009), v naslednjih dveh letih ustalila na okoli 4 %. Precej višja kot v zadnjih letih pa je, kot rezultat povečanih naložb po letu 2004 pa tudi vpliva predsedovanja Slovenije EU (v letu 2008), pričakovana rast dodane vrednosti v gostinstvu. V prometu, skladiščenju in zvezah, finančnem posredništvu ter poslovnih storitvah se bo rast ohranila na razmeroma visoki ravni, čeprav bo nekoliko nižja kot v zadnjem dveletnem obdobju, ko je bila dodatno spodbujena z visoko domačo konjunkturo. Glavno gibalno rasti bodo pretežno na znanju temelječe dejavnosti, kot so informacijsko-komunikacijske dejavnosti, razvoj in krepitev novih finančnih in poslovnih storitev. Na hitrejšo rast dodane vrednosti javnih storitev bo vplival povečan obseg aktivnosti v javni upravi, povezan s predsedovanjem Slovenije EU v prvi polovici leta 2008, nadaljnje širjenje socialno-zdravstvene mreže ter krepitev višjega in visokega šolstva ter izobraževanja odraslih, predvsem zaradi zmanjševanja generacij pa se še naprej pričakuje nizka rast dejavnosti osnovnega in srednjega šolstva.

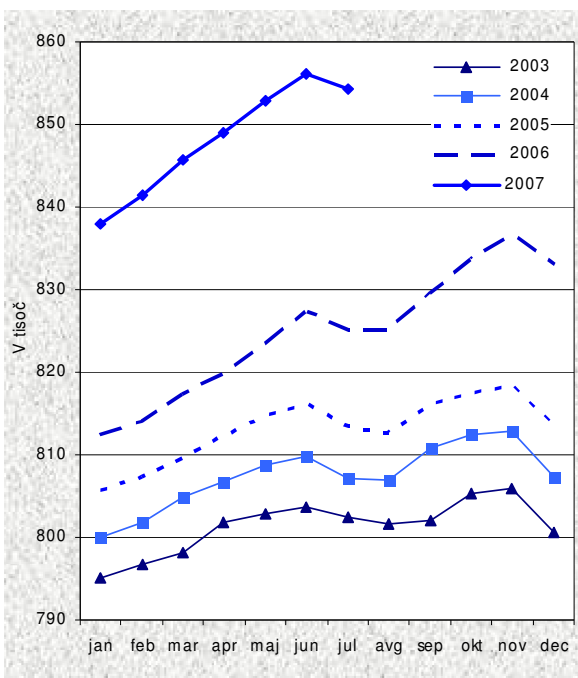
⁹ V prvem četrtletju leta 2008 se bo medletna stopnja rasti dodane vrednosti dodatno upočasnila tudi zaradi vpliva vremensko ugodne gradbene sezone v prvem tromesečju letos, za katero predpostavljamo, da se v prihodnjem letu ne bo ponovila.

Zaposlenost in brezposelnost

V letošnjem prvem polletju se je rast zaposlenosti močno pospešila. Število zaposlenih in samozaposlenih (med njimi zlasti število kmetov) se je povečalo precej bolj, kot smo predvideli spomladi, med formalno delovno aktivnimi se je močno povečalo tudi število tujcev. Po drugi strani se je število neformalno delovno aktivnih¹⁰ zmanjšalo, delno tudi v korist povečanega števila samostojnih podjetnikov posameznikov (gl. tabelo 7). Število delovno aktivnih po anketi o delovni sili se je tako glede na isto polletje lani povečalo za 1,9 %, po mesečni statistiki formalno delovno aktivnih za 3,4 %, po prvi oceni četrletnih nacionalnih računov pa za 2,5 %.

Slika 6: Število formalno delovno aktivnih po mesecih v obdobju januar 2003 – julij 2007

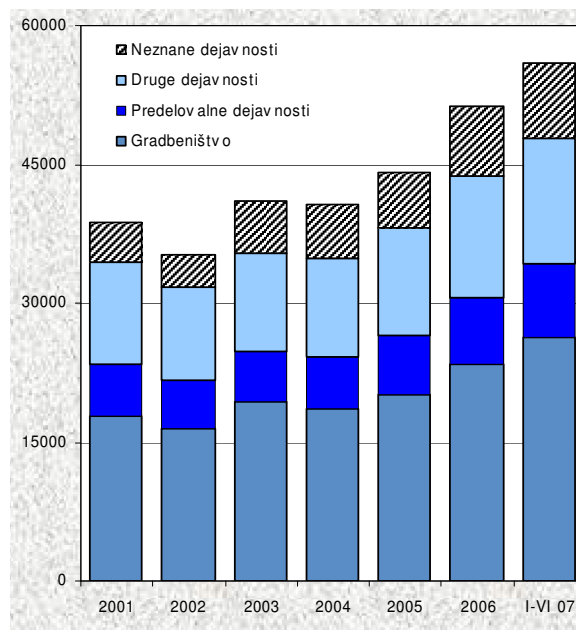

Vir podatkov: SURS.

Število delovno aktivnih se je v prvem polletju 2007 najbolj povečalo v gradbeništvu in poslovnih storitvah, formalno delovno aktivnih pa tudi v kmetijstvu. Število formalno delovno aktivnih v gradbeništvu se je v primerjavi s prvim polletjem lani povečalo za 11,1 %, v poslovnih storitvah za 8,7 %, v kmetijstvu pa za 8,3 %. Povečanje zaposlenih v gradbeništvu, ki je posledica povečane stanovanjske in avtocestne gradnje in je bilo omogočeno tudi s povečanim pritokom tujih delavcev (gl. sliko 7), predstavlja več kot četrtno skupnega povečanja števila formalno delovno aktivnih,

¹⁰ To je število oseb, ki delajo bodisi kot neplačani pomagajoči družinski člani, bodisi po pogodbah o delu ali v sivi ekonomiji. Poenostavljeno ga ocenjujemo kot razliko med številom delovno aktivnih po anketi in številom formalno delovno aktivnih, tj. oseb v delovnem razmerju in samozaposlenih z urejenim statusom.

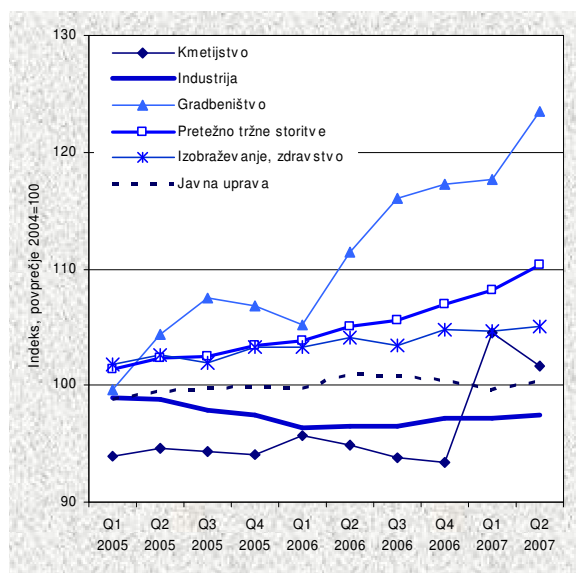
Slika 7: Število delovnih dovoljenj za tujce

Vir podatkov: ZRSZ; preračuni UMAR.

povečanje v poslovnih storitvah¹¹ dobro petino, povečanje v kmetijstvu pa desetino. Po pet let trajajočem trendu upadanja je sredi leta 2006 začelo naraščati tudi število delovno aktivnih v predelovalnih dejavnostih, v šestih mesecih letos pa se je na medletni ravni povečalo za 1,0 %, najbolj v proizvodnji kovin in kovinskih izdelkov ter v proizvodnji vozil in plovil.

Slika 8: Prirast števila delovno aktivnih po sektorjih dejavnosti po četrletjih v obdobju Q1 2005-Q2 2007

Vir podatkov: SURS.

¹¹ Dobro četrtno povečanja zaposlenosti v poslovnih storitvah predstavlja višje število zaposlenih v podjetjih za posredovanje delovne sile.

Tabela 7: Kazalniki rasti zaposlenosti in stopenj brezposelnosti v letih 2006-2009

	2006	I-VI 2007 / I-VI 2006	2007	2008	2009
			Napoved		
Zaposlenost po metodologiji nacionalnih računov	1,2	2,5	2,3	0,9	0,6
Delovno aktivni po anketi o delovni sili	1,3	1,9	1,9	0,5	0,2
Formalno delovno aktivni po SRDAP	1,4	3,4	3,0	0,9	0,6
Formalno zaposleni	1,4	3,1	2,8	0,9	0,6
– v podjetjih in organizacijah	1,3	2,9	2,7	0,9	0,6
– dejavnosti A:K	1,3	3,8	3,3	0,8	0,4
– dejavnosti L:O	1,5	0,9	0,8	1,2	1,2
– pri fizičnih osebah	1,7	5,1	4,4	1,5	0,5
Formalno samozaposleni	2,1	6,4	4,8	0,3	0,1
– samostojni podjetniki posamezniki	2,9	3,7	3,6	1,9	1,3
– samostojni poklici	1,6	1,9	1,6	1,9	1,7
– kmetje	1,2	11,0	7,1	-2,2	-1,9
Neformalno delovno aktivni (ocena)	1,7	-3,1	-0,3	1,4	-0,2
Tujci z delovnimi dovoljenji	16,1	21,3	22,7	9,4	4,6
Stopnja registrirane brezposelnosti	9,4	8,0	7,7	7,4	7,1
Anketna stopnja brezposelnosti	6,0	5,2	5,0	4,9	4,8

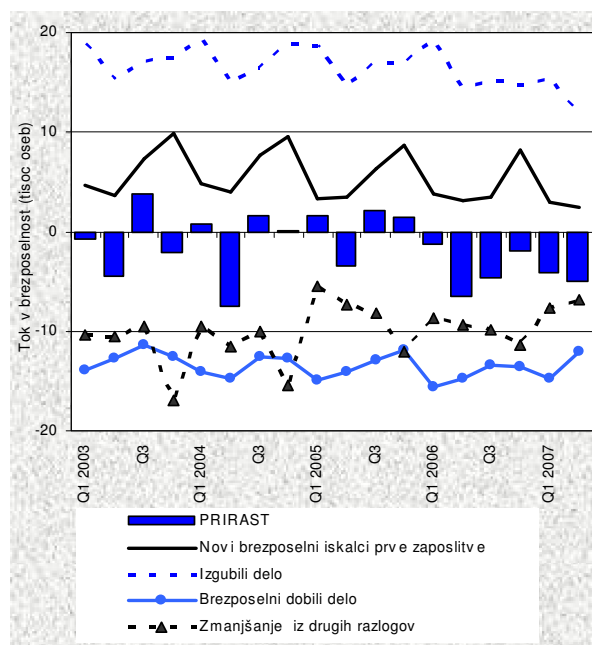
Vir: SURS, preračuni, ocena in napovedi UMAR.

Kazalniki brezposelnosti so letos dosegli najnižje vrednosti v samostojni Sloveniji, v tem se precej hitreje izboljšujejo kazalniki brezposelnosti moških kot žensk. Število registriranih brezposelnih je v prvem polletju letos v povprečju za 18,1 %, število anketno brezposelnih pa za 19,3 % nižje kot v enakem obdobju lani. Nižje so bile tudi stopnje brezposelnosti: registrirana se je do junija znižala na najnižjo raven od aprila 1991, na 7,5 %, anketna pa v drugem četrtletju 2007 na 4,6 %, kar je najmanj, odkar jo merimo. Število registriranih brezposelnih se je letos zniževalo hitreje, kot je bilo sezonsko običajno v preteklih letih, predvsem zaradi manjšega priliva v brezposelnost (gl. sliko 9), ki je bil letos v prvem polletju za petino manjši kot v enakem obdobju lani. Manjši pa so bili tudi odlivi iz brezposelnosti, zlasti črtanja iz evidence zaradi kršitev obveznosti brezposelnih oseb. Julija se je brezposelnost zaradi sezonskih odpustov zaposlenih za določen čas pred poletnimi počitnicami nekoliko povečala, avgusta pa je ponovno upadla.¹² Stopnji brezposelnosti žensk (v prvem polletju registrirana povprečno 9,9 %, anketna 5,3 %) ostajata precej višji od stopenj brezposelnosti moških (6,5 %, oziroma 4,2 %).

Pričakujemo, da bo rast zaposlenosti do konca leta nekoliko nižja, kot je bila v prvem polletju, vendar pa dosedanje visoke rasti v večini dejavnosti, ki so presegle pričakovanja, narekujejo precejšnji popravek glede na pomladansko napoved. Glede na običajno sezonsko dinamiko in pričakovano gospodarsko rast naj bi bila rast zaposlenosti v drugem polletju okrog

2,2-odstotna, na ravni celega leta pa 2,3-odstotna. Napoved je višja kot spomladi predvsem zaradi povečanega povpraševanja po delovni sili v gradbeništvu, pa tudi v industriji in pretežno tržnih storitvah. Ob tem pa se v teh dejavnostih nadaljujejo tudi nadpovprečno visoke rasti produktivnosti; v predelovalnih dejavnostih (okrog 8 %), gradbeništvu (okrog 5 %) in nekaterih tržnih storitvah (okrog 4 %).

Slika 9: Komponente prirasta registriranih brezposelnih po četrtletjih

Vir: ZRSZ; preračuni UMAR.

¹² Stopnja registrirane brezposelnosti se je julija povečala na 7,6 %, vendar je ostala (tako kot junija) za 1,8 odstotne točke nižja kot pred enim letom. Število registriranih brezposelnih je avgusta z 68.539 doseglo najnižjo raven od aprila 1991.

Hkrati bodo število brezposelnih in stopnje brezposelnosti letos nižje, kot smo predvidevali spomladi. Pričakujemo, da se bo glede na predvideno običajno jesensko sezonsko dinamiko prilivov in odlivov število registriranih brezposelnih do konca leta znižalo na okrog 67.500, stopnja registrirane brezposelnosti pa na 7,3 %, kar je za 1,3 odstotne točke manj, kot smo napovedali spomladi. Povprečno letno število registriranih brezposelnih bo letos okrog 71.400 (16,8 % manj kot lani), povprečna letna stopnja registrirane brezposelnosti pa 7,7 %. Tudi stopnja anketne brezposelnosti bo glede na večje število delovno aktivnih in manjše število brezposelnih nižja, kot smo napovedali spomladi, in sicer 5,0-odstotna, kar je za 1,0 odstotne točke manj kot lani in 0,2 odstotne točke manj, kot smo napovedali spomladi.

Skladno s predvidenimi gospodarskimi gibanji se bo v obdobju 2008-2009 rast zaposlenosti postopoma znižala. V letu 2008 pričakujemo okrog 0,9-odstotno rast zaposlenosti, kot posledico nadaljnje visoke rasti v gradbeništvu in v poslovnih storitvah, vendar nižjih rasti zaposlenosti kot v letu 2007 v večini drugih storitvenih dejavnosti ter zmanjšanja zaposlenosti v kmetijstvu in industriji. Slednje bi se nadaljevalo tudi v letu 2009, ko pa bi se zaradi zmanjšanja v gradbeništvu rast zaposlenosti znižala na 0,6 %. Zaradi višje delovne aktivnosti v letu 2007 in v naslednjih letih, kot smo jo predvideli spomladi, v prihodnjih dveh letih pričakujemo tudi hitrejše znižanje stopenj brezposelnosti, in sicer registrirane na 7,4 % oziroma 7,1 % in anketne na 4,9 % oziroma 4,8 %.

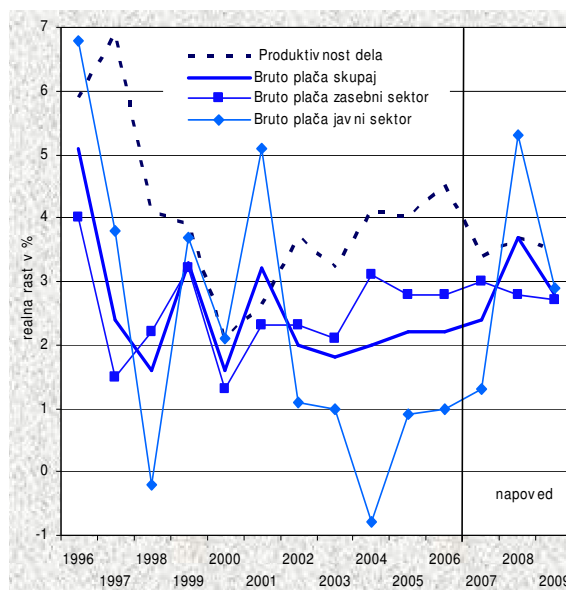
Plače

Bruto plača na zaposlenega bo v letu 2007, na osnovi gibanj v prvih šestih mesecih in napovedi do konca leta, dosegla 5,9-odstotno nominalno in 2,4-odstotno realno rast. Jesenska napoved nominalne rasti bruto plače je višja od pomladanske za 0,7 odstotne točke zaradi višje rasti bruto plače v zasebnem sektorju, bruto plače v javnem sektorju pa bodo naraščale počasneje, saj se zaradi zakasnitev pri pogajanjih o Kolektivni pogodbi za javni sektor bruto plače po novem sistemu plač ne bodo začele izplačevati v mesecu septembru, kot smo predvideli spomladi.

V letu 2007 se bo povprečna plača v zasebnem sektorju nominalno povečala za 6,6 %, realno pa za 3 %. V zasebnem sektorju je bila v prvi polovici leta nominalna rast plač 6,3-odstotna, kar je več, kot je bilo predvideno v pomladanski napovedi. Močno povišanje je bilo v marcu, ko se večinoma ugotavlja poslovna uspešnost podjetij za preteklo leto. Poleg tega je nekoliko višja rast ob polletju rezultat nadaljevanja ugodnih gospodarskih gibanj v letošnjem letu. Pričakujemo, da bo v drugem polletju rast bruto plače na zaposlenega na medletni ravni še nekoliko višja kot v prvem, in sicer 6,8-odstotna. Ta napoved upošteva, da so se avgustovske plače uskladile najmanj za 2 % ter dodatno za 0,5 %, za kolikor je inflacija v letu 2006 preseгла 2,3 %, kar izhaja iz *Kolektivne pogodbe o načinu usklajevanja plač, povračil stroškov v zvezi z delom in regresa za letni dopust*. V kolektivni pogodbi dogovorjeni minimalni standardi na ravni dejavnosti po večini od tega ne odstopajo. V napovedi so upoštevana tudi izplačila ob koncu leta v obliki 13. plače.

Skromnejša rast bruto plače na zaposlenega v javnem sektorju se nadaljuje tudi v letu 2007, ko naj bi nominalno dosegla 4,7-odstotno in realno 1,3-odstotno rast. V juliju so se izhodiščne plače, kot izhaja iz *Dogovora o višini in načinu splošne uskladitve osnovnih plač in višini sredstev za odpravo plačnih nesorazmerij za obdobje od 2007 do 2009* (v nadaljevanju *Dogovor*), povečale za 1,3 %, ostali del uskladitvenega odstotka v višini 0,8 % pa je namenjen za odpravo nesorazmerij med plačami javnega sektorja. Poleg tega se je v juliju izplačala tudi razlika za presežanje inflacije v letu 2006 nad 2,35 %, kar pomeni povečanje izhodiščnih plač za 0,45 %. Dodatno je bil v juliju upoštevan še poračun od januarja naprej. Iz tega naslova so se v juliju bruto plače povečale za 2,7 %, avgustovske plače pa za ravno toliko znižale. V napovedi do konca leta so upoštevana še sredstva za redna napredovanja, uspešnost, povečan obseg dela v dejavnosti javne uprave zaradi priprav na predsedovanje EU in povečan obseg dela sodnikov ter žilcev zaradi projekta Lukenda.

Slika 10: Realna rast bruto plače na zaposlenega in splošne produktivnosti dela, 1996–2009

Vir: SURS, preračuni za produktivnost dela in napovedi UMAR.

Na rast plač v letih 2008-2009 bo imela v primerjavi z zadnjimi leti večji vpliv rast plač v javnem sektorju, ki bo odraz odprave nesorazmerij med plačami v javnem sektorju. Okvir prihodnje plačne politike je opredeljen v parafiranem Socialnem sporazumu za obdobje 2007-2009, ki predvideva, da se socialni partnerji lahko dogovorijo v kolektivnih pogodbah na vseh treh ravneh za tako usklajevanje plač, ki upošteva inflacijo in produktivnost dela. Za leto 2008 in 2009 je uskladitveni mehanizem dogovorjen le v javnem sektorju z junija 2006 parafiranim *Dogovorom*, kjer so se socialni partnerji domenili za uskladitveni mehanizem in finančni mehanizem odpravljanja nesorazmerij v plačah javnega sektorja. Na osnovi v juliju 2007 parafirane *Kolektivne pogodbe za javni sektor* so bila določena orientacijska delovna mesta, ki predstavljajo ciljne točke, okoli katerih se bodo razvrstila delovna mesta v kolektivnih pogodbah dejavnosti. Opredeljen je bil mehanizem za delitev delovne uspešnosti, enotno so bili določeni dodatki po vrsti in po višini dodatka, sistem napredovanja in časovni termin odprave nesorazmerij med plačami v javnem sektorju po četrtnah (januar 2008, september 2008, september 2009 in marec 2010). Z upoštevanjem teh dokumentov je usklajevalni mehanizem in mehanizem odprave nesorazmerij v bruto plačah v javnem sektorju določen. Da bi se bruto plače za januar leta 2008 že izplačale po novem sistemu plač v javnem sektorju, morajo socialni partnerji uskladiti še kolektivne pogodbe dejavnosti in poklicev. V zasebnem sektorju so se pogajanja o plačni politiki šele začela.

V letu 2008 se bo bruto plača na zaposlenega po napovedi povišala nominalno za 7,3 %, realno pa za 3,7 %. Napoved za zasebni sektor upošteva, da se bo

gospodarsko okolje nekoliko umirilo, vendar bodo trije delovni dnevi več kot v letu 2007 vplivali na to, da bo medletna rast plač v drugem polletju (6,7 %) hitrejša kot v prvem (6,1 %). V celem letu se bo bruto plača na zaposlenega v zasebnem sektorju nominalno povišala za 6,4 %, realno pa za 2,8 %. Jesenska napoved nominalne rasti bruto plač v javnem sektorju je višja od pomladanske napovedi, kar je posledica tega, da se nov sistem plač uveljavlja šele z letom 2008, da se plače povečajo za dve četrtini sredstev za odpravo nesorazmerij med plačami javnega sektorja in ne za tretjino, kot je bilo upoštevano v pomladanski napovedi, ter zaradi večje razlike nastale med napovedano in dejansko inflacijo v letu 2007. Tako se bo na osnovi dogovorjenega uskladitvenega mehanizma in časovnega termina odprave plačnih nesorazmerij v januarju 2008 bruto plača povečala za 2,4 %, oziroma za četrtino sredstev namenjenih za odpravo nesorazmerij, v juliju se bo na osnovi jesenske napovedi inflacije (2,9 %) uskladila za polovico te rasti (1,45 %), septembra pa se bo bruto plača povečala še za drugo četrtino sredstev, namenjenih za odpravo nesorazmerij. V napovedi je upoštevano tudi, da se bodo bruto plače v javni upravi ob koncu predsedovanja EU zmanjšale za del iz naslova povečanega obsega dela. Na osnovi teh predpostavk ter ob upoštevanju rednih sredstev za napredovanja in uspešnost, se bo bruto plača na zaposlenega v javnem sektorju nominalno povečala za 6,8 %. Zaradi višje inflacije v letošnjem letu pa se bodo bruto plače v

januarju 2008 predvidoma povečale še za 2,2 %, oziroma za razliko med jesensko napovedjo inflacije za letos in napovedjo inflacije ob parafiranju *Dogovora*. To pomeni, da se bo bruto plača v javnem sektorju v letu 2008 nominalno povišala za 9 % in realno za 5,3 %.

V letu 2009 bo nominalna rast bruto plače na zaposlenega v zasebnem in javnem sektorju skoraj izenačena. Za leto 2009 pričakujemo, da se bo bruto plača na zaposlenega nominalno povečala za 5,7 % in realno za 2,8 %. V napovedi gibanja plač za zasebni sektor je upoštevana upočasnjena gospodarska aktivnost, vendar tudi trije delovni dnevi več kot leta 2008. Po napovedi bo bruto plača na zaposlenega nominalno višja za 5,6 % in realno za 2,7 %. V javnem sektorju je v nominalni rasti bruto plače upoštevan usklajevalni mehanizem iz *Dogovora* ter povečanje plač v septembru za tretjo četrtino sredstev za odpravo nesorazmerij med plačami javnega sektorja. Ob naštetih predpostavkah ter upoštevanju rednih napredovanj in uspešnosti se bo bruto plača v javnem sektorju nominalno povečala za 5,8 % in realno za 2,9 %.

Nominalna rast bruto plače na zaposlenega bo v letih 2007 in 2009 zaostajala za rastjo nominalne produktivnosti dela, v letu 2008 pa bo rast približno izenačena (gl. tabelo 8).

Tabela 8: Jesenska napoved rasti plač in produktivnosti ter primerjava s pomladansko napovedjo za obdobje 2007-2009

	2006	2007		2008		2009	
		Pomlad. napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)	Pomlad. napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)	Pomlad. napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)
Bruto plača na zaposl. (nominalna rast v %)	4,8	5,2	5,9	5,5	7,3	5,4	5,7
- zasebni sektor	5,4	5,2	6,6	5,4	6,4	5,4	5,6
- javni sektor	3,5	5,1	4,7	5,9	9,0	5,2	5,8
Bruto plača na zaposlenega (realna rast v %)	2,2	2,9	2,4	2,9	3,7	2,8	2,8
Nominalna rast produktivnosti v %	6,5	6,4	6,5	7,1	7,4	6,0	6,4
Realna rast produktivnosti v %	4,5	3,8	3,4	3,6	3,7	3,4	3,5

Vir podatkov: SURS, UMAR napovedi.

Opomba: Produktivnost dela je merjena z BDP/zaposlenega po nacionalnih računih.

Ker bo hitrejša rast plač v prihodnjem letu omejena predvsem na javni sektor, se bo stroškovna konkurenčnost slovenskih predelovalnih dejavnosti ob ohranjanju visoke rasti produktivnosti tudi v tem letu izboljševala. Izboljševanje stroškovne konkurenčnosti, merjene z realnim efektivnim tečajem, deflacioniranim z relativnimi stroški dela na enoto proizvoda v predelovalnih dejavnostih, bo v letih 2007 in 2008 sicer nekoliko upočasnjeno glede na lansko leto (1,9 % v letu 2006, 0,7 % v letu 2007 in 0,6 % v letu 2008), zaradi umirjanja rasti produktivnosti, ki pa ostaja na visoki ravni (10,4 %, 8,1 %, 7,2 %).

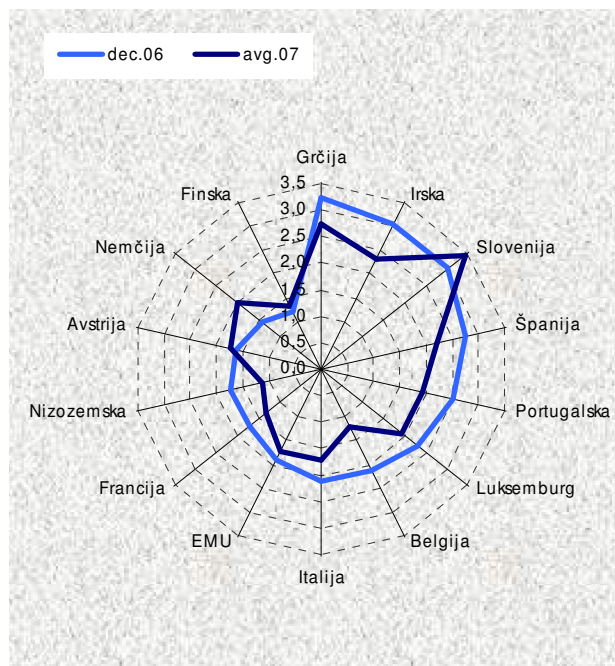
Na ravni celotnega gospodarstva pa se bo po dveh letih relativno ugodnih gibanj stroškovna

konkurenčnost poslabšala. Realna apreciacija efektivnega tečaja, deflacioniranega z relativnimi stroški dela na enoto proizvoda gospodarstva je v letu 2007 ocenjena na 1,9 %, v letu 2008 pa na 1,8 %, po tem ko je bila v letu 2006 po oceni 0,1-odstotna. V letošnjem letu bo na to vplivala predvsem upočasnjena rast produktivnosti dela (na 3,4 %, z lanskimi 4,5 %), saj se bo ob izrazitem povečanju bruto domačega proizvoda močno povečala tudi zaposlenost. V letu 2008 pa bo poslabšanje predvsem posledica hitrejše rasti sredstev za zaposlene na zaposlenega, zaradi hitrejše rasti plač v javnem sektorju, kot posledica odprave nesorazmerij med plačami tega sektorja.

Inflacija

Ob prevzemu evra v začetku letošnjega leta je bila inflacija v Sloveniji med najvišjimi v evro območju. Ključni razlog za višjo inflacijo v Sloveniji v primerjavi s povprečjem evro območja je višja gospodarska rast, ki v Sloveniji v zadnjih letih več kot dvakrat presega povprečje držav evro območja oziroma proces dohitevanja razvitejših držav, ki se preko Balassa Samuelsonovega učinka odraža na višji rasti cen. Podobno velja tudi za ostale države evro območja, ki so po BDP na prebivalca in po ravni cen na podobni ravni kot Slovenija. V zadnjih štirih mesecih pa se je inflacija dodatno povežala, kar pripisujemo predvsem višjim cenam hrane, počitnic v paketu in nafte; slednja ima v slovenski inflaciji relativno večji delež kot v državah EMU.

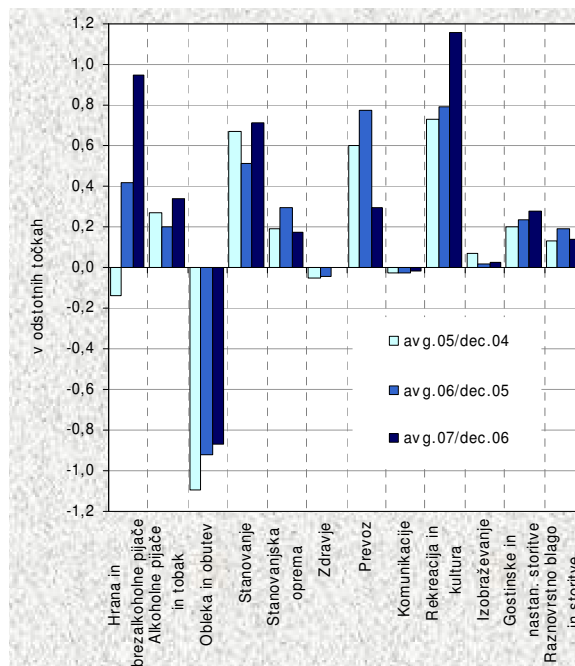
Slika 11: Medletna rast cen življenjskih potrebščin (HICP) v Sloveniji in evroobmočju, decembra 2006 in avgusta 2007

Vir: Eurostat.

Na osnovi podatkov v prvih osmih mesecih 2007 ugotavljamo, da so bili dejavniki letošnje hitrejše rasti cen življenjskih potrebščin, zaradi katerih smo konec junija pripravili ažurirano napoved inflacije, prisotni tudi v poletnih mesecih. V prvih osmih mesecih letos so se cene življenjskih potrebščin povežale za 3,2 %, kar je za 0,7 odstotne točke več kot v enakem obdobju 2006. Primerjava prispevkov rasti cen posameznih skupin k inflaciji v prvih osmih mesecih lani in letos kaže, da sta k letošnji višji rasti prispevali predvsem višja rast cen hrane in počitnic v paketu (gl. sliko 12). To pa sta tudi skupini, poleg tekočih goriv za prevoz in ogrevanje, za kateri smo že v ažurirani napovedi inflacije ugotavljali, da je prišlo do odstopanj od predvidenih gibanj pomladanske napovedi.

Slika 12: Prispevki posameznih skupin indeksa cen k inflaciji v prvih osmih mesecih v obdobju 2005-2007

Vir: SURS; preračuni UMAR.

Opomba: počitnice v paketu sodijo v skupino cen rekreacija in kultura.

Prispevek cen hrane k inflaciji v letošnjem letu bo večji, kot smo predpostavili ob pripravi ažurirane napovedi inflacije. Namesto pričakovanega umirjanja rasti cen hrane v drugi polovici leta se nekateri prehranski izdelki v povezavi z visokimi podražitvami cen surovin na svetovnih trgih (zlasti koroze, pšenice in preko podražitev krmnih surovin tudi mesa in mlečnih izdelkov) jeseni nadalje dražijo, zaradi česar smo v jesenski napovedi predpostavili dodatno povišanje cen hrane do konca leta za 4,7 %. Zaradi relativno bolj togega trga v Sloveniji so se pospešili v rasti cen surovin v Sloveniji odrazili močnejše kot v drugih državah evrskega območja (gl. tudi Okvir: Cene hrane).

Povprečna cena nafte je bila v avgustu letos za dobrih 13 % višja od povprečne cene v lanskem decembru. Cena nafte, ki je v začetku leta znašala okoli 55 dolarjev za sod se v času priprave jesenske napovedi giblje blizu 80 dolarjev za sod. Ob hkratnem izgubljanju vrednosti dolarja v primerjavi z evrom je omenjeno povišanje cen nafte letos k domači inflaciji prispevalo 0,6 odstotne točke, kolikor bo predvidoma znašal tudi ob koncu leta, medtem ko smo julija pričakovali, da ne bo presegel 0,3 odstotne točke.

Tabela 9: Jesenska napoved inflacije in primerjava z ažurirano pomladansko napovedjo inflacije

	2006	2007		2008		2009
		Ažurirana pomladanska napoved (julij 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)	Ažurirana pomladanska napoved (julij 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)
Inflacija (povprečje leta, v %)	2,5	3,0	3,4	2,7	3,5	2,8
Inflacija (dec./dec., v %)	2,8	3,2	4,3	2,6	2,9	2,7

Vir podatkov: SURS, UMAR napovedi.

Po drugi strani bodo prispevki fiskalnih sprememb na inflacijo v prvih osmih mesecih letos manjši od predvidenih v ažurirani napovedi. V letošnjem letu namreč ne bo izvedeno povišanje trošarin na alkohol, ki je bilo predvideno v ažurirani napovedi. Poleg tega je vlada v septembru, v skladu z acikličnim prilagajanjem trošarin na tekoča goriva za prevoz in ogrevanje, znižala trošarine na ta goriva na minimalno raven, ki je še dovoljena s predpisi EU. Učinek fiskalnih vplivov na letošnjo inflacijo bo tako znašal 0,3 odstotne točke.

Rast reguliranih cen brez tekočih goriv za prevoz tudi letos zaostaja za rastjo prostih cen. Rast reguliranih cen brez vpliva rasti cen tekočih goriv za prevoz in ogrevanje je bila v prvih osmih mesecih letos 2,4-odstotna¹³ in torej nižja od rasti prostih cen, ki so se povišale za 2,7 %. Po drugi strani so se cene tekočih goriv za prevoz in ogrevanje v tem obdobju povišale za 8,1 %, skupna rast cen pod različnimi oblikami regulacije pa je bila tako 6-odstotna. S prenosom soglasja na spremembe reguliranih cen z Ministrstva za gospodarstvo na vlado v septembru letos se je nadzor nad temi cenami še poostрил.

Jesenska napoved letne inflacije za leto 2007 znaša 4,3 %, 12-mesečne povprečne inflacije pa 3,4 %. Ker do bistvenih odstopanj navzgor prihaja le v dveh izmed dvanajstih skupin indeksa cen ocenjujemo, da naravnost ekonomskih politik ni dejavnik pospešene inflacije in da je njen trenutni dvig v veliki meri spodbujen s strani zunanjih dejavnikov in zato prehodne narave (gl. tudi Okvir: Gibanje cen hrane). Da bi preprečili prenos višje rasti cen v nekaterih skupinah na ostale cene in hkrati prispevali k umiritvi inflacijskih pričakovanj je ključnega pomena, da usklajeno delovanje makroekonomskih politik zagotovi stabilen makroekonomski okvir, ki bo zagotovil prilagajanje relativnih cen in ne dviga splošnega nivoja cen. Na področju fiskalne politike bo ključno nadaljnje zniževanje deleža odhodkov in strukturnega primanjkljaja na raven zastavljenega srednjeročnega cilja, kar bo omogočilo tudi več manevrskega prostora za proticiklično delovanje fiskalne politike v okvirih določil Pakta stabilnosti in rasti. Na področju plačne politike, kjer bo v letu 2008 v skladu s sprejetimi dogovori prišlo do hitrejše rasti plač zlasti v javnem

sektorju, bo za zagotavljanje makroekonomske stabilnosti nujno zagotoviti, da se nihaj cen navzgor ne prenese v celoti v rast plač. Dodatno pa bi protiinflacijske ukrepe fiskalne in dohodkovne politike morala podpreti tudi cenovna politika, z nadaljevanjem dosedanjih usmeritev politike reguliranih cen. To bo omogočilo vračanje inflacije na ravnovesno raven med 2,5 in 3 % že v prihodnjem letu, kar bo tudi ključnega pomena za ohranjanje oziroma izboljšanje cenovne in stroškovne konkurenčnosti menjalnega sektorja.

V letu 2008 se bo letna inflacija umirila na 2,9 %, v letu 2009 pa na 2,7 %. Skladno z napovedmi mednarodnih ustanov¹⁴ o umirjanju rasti cen hrane na svetovnih trgih v naslednjih dveh letih predvidevamo upočasnitev rasti domačih cen hrane v tem obdobju. Visoka rast cen surovin v letošnjem letu, ki je povezana tudi z rastočim svetovnim povpraševanjem,¹⁵ je tako na ravni EU kot v Sloveniji tudi že sprožila predloge kmetijske politike o povečanju razpoložljivih kmetijskih površin za obdelavo in razmišljanja o nekaterih drugih ukrepih, ki bi povečala ponudbo pridelkov in tako omilila pritiske na cene. V letih 2008 in 2009 prav tako ne pričakujemo vplivov na inflacijo, ki bi izhajali iz sprememb obdavčitve in trošarinskih dajatev. Pri oceni gibanj cen tekočih goriv za prevoz in ogrevanje izhajamo iz predpostavke povprečne cene nafte Brent v letih 2008 in 2009 v višini 68,5 dolarja za sodček, kar k napovedani inflaciji v letu 2008 prispeva 0,2 odstotne točke. Na področju reguliranih cen pa tudi v prihodnjih dveh letih pričakujemo gibanje v skladu z dosedanjimi usmeritvami.

Pospešena rast cen življenjskih potrebščin, ob tem, ko se bo le-ta v trgovinskih partnericah rahlo umirila bo v letih 2007 in 2008 vplivalo na poslabšanje cenovne konkurenčnosti. Po treh letih relativne stabilnosti bo slovenski realni efektivni tečaj, deflacioniran z relativnimi cenami življenjskih potrebščin, v letu 2007 appreciiral za 2,2 %, v letu 2008 pa za 1,7 %.

¹³ Izračun vključuje tudi ceno električne energije, ki se je v aprilu v skladu s sklepom vlade povišala za 4,9 %. Od 1. julija naprej pa se cena električne energije oblikuje prosto.

¹⁴ OECD – FAO Agricultural Outlook 2007-2016, julij 2007.

¹⁵ Podrobneje gl. tudi Okvir 1, Ekonomski izzivi 2007, UMAR. <http://www.umar.gov.si/public/izzivi/izzivi07.php>

Okvir: Gibanje cen hrane¹⁶

V letu 2007 smo priča visoki rasti cen kmetijskih surovin, ki je posledica vremensko pogojenega zmanjšanja proizvodnje v največjih proizvajalkah izvoznih žit in strukturnih sprememb. Obseg proizvodnje krušnih in krmnih žit v Kanadi je v letini 2006/07 manjši za petino, v Avstraliji pa celo za polovico. Poleg kratkoročnih sezonskih nihanj v proizvodnji žit pa je na globalnih trgih zaznati tudi strukturne spremembe. Povečano povpraševanje po hrani ter spremembe v strukturi porabe, predvsem na razvijajočih azijskih trgih, ki je posledica rasti populacije ter dohodkov prebivalstva, je že nekaj časa pomemben element svetovnih cenovnih projekcij. Vpliv rasti porabe žit za proizvodnjo biogoriv predvsem v severni Ameriki in Evropi pa je bil doslej podcenjen. Izkoriščanje obnovljivih virov energije je uvrščeno v sam vrh političnih prioritete večine držav, vendar so bile ocene vplivov na prehranske trge praviloma pavšalne in omejene na posamezna gospodarstva. Povečana poraba kmetijskih surovin za proizvodnjo biogoriv je v letini 2007, sicer ob hkratnem šoku na strani ponudbe, nedvomno prispevala k cenovnim pritiskom na svetovnih trgih. Neposredni učinki so vidni predvsem na trgih surovin za živalsko krmo (koruza in soja), zaradi posrednih sprememb v setveni strukturi nekaterih največjih proizvajalk pa tudi pri ponudbi krušnih žit.

Dodatni element, ki je in bo vplival na globalne surovinske trge, je proces liberalizacije kmetijskih politik najrazvitejših držav. Predvsem pod okriljem WTO je bil sprožen proces ukinjanja agrarnopolitičnih ukrepov, ki so povzročali največ distorzij, vendar so kolateralno stabilizirali cene in ohranjali obseg ponudbe (plasma presežkov na svetovnih trgih).

Kombinacija zmanjšane obsega proizvodnje, rasti povpraševanja ter izrazito nizkih svetovnih zalog žit je privedla do enormne rasti cen. Referenčna svetovna cena žit bo po projekcijah v letu 2007 dosegla zgodovinsko rekordno raven iz leta 1995 in bo za skoraj dve četrtini višja od povprečja cen v obdobju 2000-2005. Globalna proizvodnja žit bo že sedmič v zadnjih osmih letih zaostajala za obsegom porabe, kar naj bi zaloge žit zmanjšalo na najnižjo raven v zadnjih tridesetih letih. Vendar je doslej do neravnotežij prihajalo prvenstveno zaradi ponudbenih šokov, v tem obdobju pa je pomemben sistemski dejavnik strukturni šok na strani povpraševanja. Trenutne razmere so dokaj primerljive z dogajanjem na trgih z nafto v zadnjih štirih letih, ki so vodile v skoraj konsenzualno vzpostavitev cen te surovine na razmeroma visoki ravni.

V Sloveniji poraba žit že nekaj desetletij presega pridelavo in v zadnjih letih obsega med 0,9-1 mio ton. Od tega je slaba tretjina porabe namenjena neposredni humani prehrani, preostalo pa živalski krmi, kjer z več kot 70 % prevladuje koroza. Slovenija v zadnjih letih dosega okoli 50-odstotno stopnjo samooskrbe z žiti, pri čemer je stopnja pri krušnih žitih nižja.

Prve ocene za leto 2007 kažejo, da v Sloveniji pri ključnih kmetijskih proizvodih beležimo rahlo rast obsega proizvodnje v primerjavi z letom 2006. Kljub suši naj bi v letu 2007 pridelok pšenice za 18 % presegel lanskega, za pridelok ječmena je pričakovana 30-odstotna rast in za skoraj desetino večji pridelok koroze za zrnje. Dobri pridelki naj bi bili posledica tako izjemno bogate letine (visoki povprečni hektarski donosi), kot tudi povečanja zasejanih površin. Prve napovedi torej ne kažejo neugodne letine žit, vendar to nima opaznega vpliva na cenovne ravni. Slovenski trg z žiti je namreč od liberalizacije ob vstopu naše države v CEFTA pod velikim vplivom mednarodnih razmer.

Povprečna rast cen v skupini hrana in brezalkoholne pijače je bila od januarja 2003 do januarja 2007 nižja od povprečne rasti cen življenjskih potrebščin. Med pomembnejšimi podskupinami je bilo to zlasti značilno za mleko, mlečne izdelke in jajca ter meso in izdelke. Deloma gre takšna gibanja pripisati zunanjetrgovinski liberalizaciji, tudi že v obdobju pred pristopom k EU, pretežni del pa je sprožila konsolidacija sektorja maloprodaje živil, ki je rezultirala tudi v zniževanju maloprodajnih cen hrane. Je pa povečana stopnja koncentracije v trgovini z živili na drobno privedla do nekaterih drugih negativnih izkrivljenj, ki izhajajo iz dominacije v oskrbni verigi.

Kljub intenzivnim spremembam na mednarodnih trgih s kmetijskimi surovinami ti torej ne morejo v celoti pojasniti cenovnega pospeška pri hrani, ki ga Slovenija beleži v zadnjem letu. Dogajanjem na svetovnih trgih z žiti so sicer najbolj izpostavljena gospodarstva z velikim deležem uvoza v kompozitni ponudbi na domačem trgu. Deloma je možno rast cen krušnih žit že aplicirati na spremembe cen v skupini kruh in drugi izdelki iz žit pri inflaciji v avgustu, pretežni prispevek pa je pričakovati v septembru, ko bo v celoti razviden učinek najavljenih podražitev. Tudi podatki o uvoznih cenah krušnih žit za prvo polletje odražajo dogajanja na svetovnih trgih in prenos vpliva na slovenske uvoznike. Kljub temu pa je treba izpostaviti, da je pričakovani neposredni učinek sprememb cen kmetijskih surovin na maloprodajne cene hrane omejen, saj surovine praviloma predstavljajo majhen delež v končni ceni. Predpogoj za to pa so fleksibilni trgi in konkurenčne razmere na vseh ravneh oskrbne verige.

¹⁶ Avtor prispevka je dr. Aleš Kuhar, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani.

Tekoči račun plačilne bilance

V letošnjem letu se bo primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance povišal in bo znašal 3,5 % BDP. Tako kot v preteklih letih bo tudi letos večina primanjkljaja izhajala iz *blagovne menjave*, kjer se bo primanjkljaj (1.668 mio EUR) v primerjavi z lanskim letom še povečal zaradi počasnejše realne rasti izvoza blaga v primerjavi z rastjo uvoza, pomembno pa bo na poslabšanje trgovinskega salda vplivalo tudi poslabšanje pogojev menjave. Tudi primanjkljaj pri *faktorskih dohodkih* (497 mio EUR) bo letos višji kot lani. Čeprav predvidevamo, da se bodo na strani prejemkov povečevale obresti zaradi okrepljenega financiranja tujine s posojili bančnega sektorja in izvoza kapitala v obliki naložb v dolžniške vrednostne papirje, pa se bodo izdatki od kapitala povečali še nekoliko bolj, kar je posledica povečanih plačil obresti na zunanji dolg. Primanjkljaj v bilanci *tekočih transferjev* bo letos skromen (96 mio EUR) in manjši kot v lanskem letu. Takšno pričakovano izboljšanje bo posledica večjega presežka državnega proračuna RS do proračuna EU, kjer tekoči podatki kažejo na višje prilive sredstev za izvajanje skupne kmetijske politike in izvajanje notranjih politik. Močno povečanje

presežka v menjavi *storitev* (1.095 mio EUR), ki bo izhajalo iz večjega presežka v storitvah turizma in transporta bo tako tudi letos blažilo primanjkljaje v ostalih podbilancah tekočega računa.

Primanjkljaj tekočega računa se bo v letu 2008 znižal na 3,1 % BDP in v letu 2009 na 2,0 % BDP. Skupni primanjkljaj bo v letu 2008 znašal 1.118 mio EUR, znižanje bo posledica nižjih primanjkljajev pri *faktorskih dohodkih* in tekočih transferjih ter večjega presežka v storitveni menjavi. Le to sicer ne bo tako izrazito kot letos, bo pa še naprej strukturno ugodno, saj je predvideno nadaljnje zmanjšanje primanjkljaja v menjavi skupine storitev, ki v večji meri temeljijo na znanju. Na drugi strani se bo primanjkljaj trgovinske bilance glede na preteklo leto še rahlo povečal, kljub hitrejši realni rasti izvoza blaga od uvoza blaga in nekoliko izboljšanih pogojih *blagovne menjave* s tujino, kar je posledica višje nominalne ravni uvoza blaga od izvoza v predhodnem letu. Na nadaljnje znižanje primanjkljaja tekočega računa v letu 2009 na 770 mio EUR bo najbolj vplivalo znižanje primanjkljaja v *blagovni menjavi*, saj pričakujemo, da se bo ob predvidenih gibanjih domače potrošnje realna rast uvoza upočasnila bolj od rasti izvoza

Tabela 10: Jesenska napoved tekočega računa plačilne bilance ter primerjava s pomladansko napovedjo

	2006	2007		2008		2009	
		Pomlad. napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)	Pomlad. napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)	Pomlad. napoved (marec 2007)	Jesenska napoved (sept. 2007)
Tekoči račun plačilne bilance, v mio EUR	-857	-629	-1.165	-273	-1.118	-64	-770
Tekoči račun plačilne bilance, v % BDP	-2,8	-2,0	-3,5	-0,8	-3,1	-0,2	-2,0

Vir podatkov: BS, UMAR napovedi.